

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

VENDREDI 23 FEVRIER 2024

Après-midi

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aanpak van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

VRIJDAG 23 FEBRUARI 2024

Namiddag

De openbare commissievergadering wordt
geopend om 13.02 uur en voorgezeten door
mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à
13 h 02 et présidée par Mme Sophie De Wit.

**Audition dans le cadre du volet "Approche au
sein de l'Église et des organisations religieuses"
de:**

- Mgr Luc Terlinden, archevêque de Malines-
Bruxelles et président de la Conférence
épiscopale de Belgique;
- Mgr Johan Bonny, évêque d'Anvers;
- Mgr Guy Harpigny, évêque de Tournai;
- M. Tommy Scholtes, porte-parole francophone
de la Conférence épiscopale de Belgique, de
l'archevêché et de Mgr. Terlinden;
- M. Bruno Spriet, secrétaire général de la
Conférence épiscopale de Belgique.

**Hoorzitting in het kader van het luik "Aanpak
binnen de Kerk en religieuze organisaties" met:**

- Mgr. Luc Terlinden, aartsbisschop van
Mechelen-Brussel en voorzitter van de
Bisschoppenconferentie van België;
- Mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen;
- Mgr. Guy Harpigny, bisschop van Doornik;
- de heer Tommy Scholtes, Franstalig
woordvoerder van de Bisschoppenconferentie
van België, van het aartsbisdom en van
Mgr. Terlinden;
- de heer Bruno Spriet, secretaris-generaal van
de Bisschoppenconferentie van België.

De **voorzitter**: Collega's, wij verwelkomen deze
namiddag Mgr. Luc Terlinden, Mgr. Bonny,
Mgr. Harpigny, de heer Tommy Scholtes, dat is de
woordvoerder van de Bisschoppenconferentie van
België en van Mgr. Terlinden, en de heer Bruno
Spriet. Welkom allemaal in onze commissie.

Zoals steeds starten we met de eedaflegging.
Mijnheer Spriet, u heb de eed eerder deze week al
afgelegd, u hoeft dat niet opnieuw te doen. Ik moet
u er alleen aan herinneren dat u nog steeds onder
ede staat.

Monsieur Harpigny, je vous rappelle qu'en vertu de
l'article 4, § 1, de la loi du 3 mai 1880 sur les
enquêtes parlementaires, telle que modifiée par la
loi du 30 juin 1996, la commission d'enquête peut
prendre toutes les mesures d'instruction prévues
par le Code d'instruction criminelle. Elle peut
notamment entendre les témoins sous serment.

Avant de vous inviter à prêter serment, je tiens à
attirer votre attention sur le dernier alinéa de
l'article 8 de la loi précitée, suivant lequel tout
témoin qui, en faisant une déclaration conforme à
la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites
pénales, peut refuser de témoigner (cf. également
l'article 14, 3, g, du Pacte international relatif aux
droits civils et politiques du 19 décembre 1966,
ratifié par la loi du 15 mai 1981). Cela signifie qu'un
témoin a le droit de se taire lorsqu'il pense que sa
déclaration publique pourrait être ultérieurement
utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Je vous rappelle en outre que, suivant l'article 9 de
cette même loi, tout coupable de faux témoignage
sera puni d'un emprisonnement de deux mois à
trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et
d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au
plus.

Enfin, je vous rappelle que, suivant l'article 3 de la
loi précitée, le secret de vos déclarations n'est pas
garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites lors
d'une réunion à huis clos et pour laquelle la

commission s'est engagée explicitement à respecter le secret. De plus, chaque document que vous remettiez à la commission est susceptible d'être révélé.

Après ces précisions, je vous invite à prêter serment en levant la main et en prononçant la formule suivante: "Je jure de dire toute la vérité et rien que la vérité".

M. Guy Harpigny prête serment.

Monseigneur Bonny, monseigneur Terlinden, mijnheer Scholtes, ik herinner u eraan dat conform artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder meer getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik de aandacht te vestigen op het laatste lid van artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zich zou kunnen blootstellen aan strafvervolging en derhalve getuigenis weigeren (zie ook artikel 14, 3, g, van het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van 15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke verklaring later tegen u zou kunnen worden gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u, krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse getuigenis kan worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en u voor een termijn van ten minste vijf en ten hoogste tien jaar kunt worden onttrokken uit het recht om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van voornoemde wet de geheimhouding van uw verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met gesloten deuren en waarvoor de commissie zich uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

De heren Johan Bonny, Luc Terlinden en Tommy

Scholtes leggen de eed af.

Bedankt. U weet allen wat de opdracht is van deze commissie en ik neem aan dat u ook al een aantal zittingen hebt gevolgd. U krijg nu het woord om een korte toelichting te geven. Nadien is het de gewoonte in deze commissie dat we het woord geven aan onze leden. We proberen dat een beetje thema per thema te doen, zodat wanneer er een vraag wordt gesteld er onmiddellijk op geantwoord kan worden en de collega's op hetzelfde thema kunnen ingaan, zodat er een debat kan ontstaan. Dat is om te vermijden dat u tientallen vragen na elkaar krijgt die u achteraf moet beantwoorden, waardoor het geheel verloren zou gaan.

Monseigneur Terlinden, ik zie dat u al in de startblokken staat, dus geef ik u graag het woord.

Luc Terlinden: Dank u wel, geachte leden van deze parlementaire onderzoekscommissie. Vooreerst willen wij u danken voor de gelegenheid die u ons biedt om hier het woord te nemen. We zijn met vijf personen naar deze zitting gekomen.

Mgr Guy Harpigny, évêque de Tournai depuis 2007, évêque référent francophone pour les abus sexuels dans l'Église;

Mgr. Johan Bonny, bisschop van Antwerpen en sinds 2010 bisschop-referent in Vlaanderen voor het seksueel misbruik;

de heer Bruno Spriet, sinds maart 2023 de secretaris-generaal van de Belgische Bisschoppenconferentie;

le père Tommy Scholtes, porte-parole francophone de la Conférence épiscopale depuis 2011;

en mijzelf, Luc Terlinden, de nieuwe aartsbisschop en voorzitter van de Belgische Bisschoppenconferentie.

Seksueel misbruik van jongeren had nooit mogen gebeuren en al zeker niet door iemand met een pastorale opdracht, nooit. Het is in strijd met alles waarvoor wij willen staan: aan Gods liefde gestalte geven in de samenleving. Onze boodschap, ons onderwijs, onze opvoeding, de geborgen gemeenschap die wij nastreven, de waarden die ons geloof incarneert en moet uitstralen: dit alles lijkt niets voor te stellen in het licht van zulke misdrijven.

Net met onze naastenliefde en morele geloofwaardigheid in de samenleving had de kerk zich moeten onderscheiden toen het misbruik er was en er maatschappelijk weinig of geen aandacht voor was. Terugkijkend is dat verleden

heel pijnlijk. De kerk had moeten opkomen voor al die slachtoffers en elk misbruik met alle mogelijke middelen moeten bestrijden.

Ook kunnen wij de slachtoffers beluisteren als kostbare getuigen van wat kwaad kan kapotmaken en goedheid kan herstellen. Wij hebben nog veel van hen te leren, indien we ons stil, nederig en bescheiden opstellen tegenover hen.

Les victimes doivent rester au centre de notre attention. Je pense que nous en sommes tous ici convaincus. Pour ma part, cela a toujours été plus clair à travers mon expérience pastorale en tant que curé, puis vicaire général de l'archidiocèse et, maintenant, en tant qu'évêque. Les rencontres avec les victimes, à l'intérieur et à l'extérieur de l'Église, ont joué un rôle très important dans cette prise de conscience pour ce qui me concerne. Leurs témoignages courageux, parfois après de longues années de silence, m'ont touché et me touchent profondément et continuent d'avoir un impact durable. Les témoignages de l'émission *Godvergeten* ne font qu'approfondir encore en moi cette peine. C'est également avec une grande surprise que j'ai découvert qu'un collègue avait parfois commis des crimes très graves. Dans ce cas, des décisions difficiles et inévitables ont dû être prises pour que la justice puisse faire son travail, pour protéger les victimes potentielles ainsi que les auteurs eux-mêmes, malgré les protestations de nombre d'entre eux et de leur entourage.

Bien que la responsabilité incombe d'abord à l'auteur, la gravité des crimes et leur fréquence jusqu'aux années 1980 nous ont également incités à remettre en question nos structures et à oser entreprendre les réformes nécessaires. C'est aujourd'hui encore l'engagement des évêques de Belgique.

Je vais vous donner une première introduction et situer un peu le contexte général avant de passer la parole à Mgr Harpigny, qui nous parlera de la commission parlementaire de 2010-2011.

Mgr. Bonny zal spreken over het beleid en de preventie van misbruik in de kerk en over de opvolging van de slachtoffers.

Mgr Harpigny reprendra la parole pour vous parler du suivi des personnes et coupables.

Je dirai un petit mot à propos de Mgr Vangheluwe.

Mgr. Bonny zal een toelichting geven over komende initiatieven van de Belgische bisschoppen.

Al vanaf de jaren 80 van de vorige eeuw ontstond er enige aandacht voor seksueel misbruik van minderjarigen. Die late ontdekking van de problematiek kan worden verklaard vanuit het feit dat tot die tijd de problematiek maatschappelijk als een taboe werd gezien. In de kerk van toen werd ook lang aangenomen dat zij met haar gebruikelijke pastorale zorg en gemeenschapsvorming de slachtoffers voldoende kon bijstaan. Plegers bleven juridisch onder het misplaatste vermoeden van onschuld en vrij. Er werd gekeken naar de kerk, die moest proberen hen onder het kerkelijk gezag te houden.

Het ontbrak in de kerk zoals in de samenleving aan kennis en inzicht. Seksueel misbruik en incest waren geen echte vervolgingsprioriteiten voor Justitie. In de kerk werd zoals in andere kringen geïmproviseerd naar oplossingen gezocht in plaats van een moreel leidende rol op te nemen en de juiste weg aan de samenleving te tonen. De Bisschoppenconferentie biedt daarvoor opnieuw haar excuses aan.

In België brengt de zaak-Dutroux in 1996 een verschrikkelijk drama rond kindermisbruik naar de oppervlakte. De collectieve verontwaardiging daarover was de aanleiding voor een langzame verscherping van de wetgeving inzake zedendelicten, voor een trage evolutie naar vervolgingsprioriteiten en uiteindelijk, relatief recent nog, voor nultolerantie. Ook in de Belgische kerk was er vanaf dat moment een groeiend bewustzijn van de ernst van seksueel misbruik van minderjarigen en van de verplichting de nodige maatregelen te treffen. Dat markeerde het begin van een leerproces dat nog steeds gaande is.

De Belgische Bisschoppenconferentie richtte in 1997 twee contactpunten op, een Nederlandstalig en een Franstalig, voor de melding van seksueel misbruik in een pastorale relatie.

In januari 2000 werd een commissie geïnstalleerd voor de behandeling van klachten van seksueel misbruik in een pastorale relatie. Eerst werd ze geleid door eremagistrate Godelieve Halsberghe. Vervolgens stelden de bisschoppen professor Peter Adriaenssens aan. De commissie had als opdracht slachtoffers te beluisteren, daders te confronteren en herstelmaatregelen aan te bieden. In negen jaar tijd behandelde de commissie-Halsberghe 33 klachten. De commissie-Adriaenssens ontving 475 meldingen. Zoals later bleek, bleven de meeste slachtoffers toen echter nog onder de radar.

Het jaar 2010 was een opdoffer voor iedereen in ons land. Dat de neef van een bisschop zich meldde als slachtoffer van seksueel misbruik door

zijn oom, sloeg in als een bom. Roger Vangheluwe nam onmiddellijk verplicht ontslag in Brugge, mocht geen diensten meer leiden en werd verbannen. Strafrechtelijk maakte zijn zaak deel uit van de zogenaamde Operatie Kelk, die nog niet is afgerond.

Het contactpunt werd meteen overstelpt met meldingen. Het schandaal bracht een ongekende golf van meldingen van seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie teweeg. De meeste slachtoffers kwamen voor de eerste keer met hun verhaal naar buiten, vaak na dertig of veertig jaar zwijgen of zelfs langer. Uit alle verhalen sprak enorme pijn en verdriet. Hun eerste nood bestond erin te worden beluisterd, ernstig te worden genomen en erkenning en herstel te krijgen.

Vele dossiers waren strafrechtelijk verjaard. Justitie kon voor de slachtoffers niets meer betekenen. Onder inspiratie en leiding van professor Adriaenssens werkte het contactpunt als een soort waarheids- of verzoeningscommissie. Erkenning, heling en herstel stonden voorop.

De werking van het contactpunt werd brutaal onderbroken door de inbeslagname van alle dossiers op 24 juni 2010, gevolgd door huiszoekingen in onder andere het aartsbisdom en in de woning van kardinaal Danneels, tot en met de opening van het graf van kardinaal Mercier. De chaos was compleet. Gedurende een jaar hebben wij amper slachtoffers kunnen bijstaan. Voor hen is toen veel kostbare tijd verloren gegaan.

Wij delen de overtuiging dat wij de slachtoffers en hun leed niet mogen vergeten en dat hun een blijvende herinnering toekomt, samen met alle slachtoffers van seksueel misbruik.

Je passe maintenant la parole à M. Harpigny à propos de la commission parlementaire de 2010-2011.

Guy Harpigny: Nous restons reconnaissants à l'égard de vos prédécesseurs au Parlement fédéral qui, en 2010-2011, se sont penchés sur le traitement des abus sexuels et des faits de pédophilie dans le cadre d'une relation d'autorité, en particulier au sein de l'Église, comme le prévoyait la mission. Le 31 mars 2011, cette commission fédérale a publié son rapport final avec des recommandations.

Nous avons mis en œuvre fidèlement la principale recommandation pour l'Église, à savoir la création d'un centre d'arbitrage, et nous sommes allés bien au-delà de cette recommandation. Depuis lors, l'Église – qui est un rassemblement d'acteurs

indépendants et responsables dans plus de 250 congrégations et ordres rien qu'en Flandre, chacun avec ses compétences, ses responsabilités, ses droits et ses devoirs – a également renforcé considérablement la coordination des efforts dans la lutte contre les abus et le soutien aux victimes.

Cette coordination s'est faite en collaboration avec la commission parlementaire de suivi qui a évalué et adapté chaque année notre fonctionnement. Les rapports de cette commission parlementaire de suivi sont accessibles au public dans les archives de la Chambre. Vous constaterez en les consultant qu'ils sont remarquablement positifs sur l'approche de l'Église, comme d'autres l'étaient à l'époque. Nous vous soumettons une synthèse. Le fonctionnement du centre d'arbitrage reste unique. C'est la seule instance en Belgique à offrir, sur la base de la crédibilité, des excuses personnelles et une intervention financière pour la souffrance morale liée à des faits prescrits.

La recommandation de la commission prévoyait également l'ouverture de ce mécanisme aux victimes d'abus en dehors de l'Église. Il est vraiment très regrettable qu'aucun travail n'ait été fait dans ce sens. Des victimes dont l'abuseur n'exerçait pas de responsabilités pastorales n'ont pas bénéficié de l'arbitrage et nous devons aussi les défendre. Nous regrettons également que les signalements au centre d'arbitrage aient été temporaires jusqu'à la fin de l'année 2012. Nos points de contact ont reçu plus de 700 signalements au cours des années suivantes.

En même temps, nous devons reconnaître que tout ce que nous avons mis en place depuis 2011 et dont on a largement parlé ces dernières semaines et ces derniers mois a été et reste un processus d'apprentissage. Les perceptions évoluent. C'est une bonne chose. On peut porter un regard critique sur le passé mais sans sélectivité quant aux faits et en respectant les politiques de l'époque qui ont été établies de manière transparente sur les conseils de vos prédécesseurs dans cet hémicycle.

Avec la participation de nombreux professionnels externes, souvent nommés ou proposés par la Chambre, nous avons travaillé sur l'élaboration des meilleures procédures possibles avec une évaluation et un ajustement continu en dialogue avec les victimes et la société, sous la surveillance attentive de la commission parlementaire de suivi. Cela comprend également l'option des conventions de transaction, l'engagement à garder confidentiels l'identité de l'auteur de l'abus et les montants de compensation, démontrant ainsi la responsabilité morale de l'Église dans ce processus de respect, d'écoute, de

reconnaissance et de réparation. Tout cela a été convenu entre les dirigeants de l'Église de l'époque et cette Chambre. De nombreuses initiatives ont été prises. Des changements ont été opérés. Cela contraste avec l'image véhiculée par les médias qui est malheureusement très sélective et sans doute largement incomplète.

Johan Bonny: Mevrouw de voorzitter, ik zal nu verdergaan over het beleid en de preventie van misbruik. Sinds 2012 hebben de bisschoppen samen met de religieuze oversten – u hebt ondertussen al gehoord over hoeveel congregaties dat gaat, namelijk alleen al in Vlaanderen meer dan 200 en dan nog de Waalse erbij – ook een breed en coherent preventiebeleid uitgewerkt. Nultolerantie is en moet de norm zijn. Wij zijn met dat beleid trouwens verder gegaan dan de aanbevelingen van de vorige parlementaire commissie.

Het beleid is samengevat in drie brochures die hier al zijn voorgesteld: uit 2012 *Verborgene verdriet*, uit 2014 *Van taboe naar preventie* en uit 2019 *Gedragscode voor wie werkt in een pastorale context*. Dat zijn geen informatieve brochures, maar wel degelijk beleidsteksten waaraan men zich te houden heeft. Deze beleidsteksten zijn opgesteld door de Interdiocesane Commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren die wij hebben opgericht en waarvan niet enkel diverse vertegenwoordigers van de kerkelijke geledingen en van het brede katholieke middenveld deel uitmaken, maar ook competente personen met een professionele expertise. Of zij nu al of niet uit de kerk komen, doet er minder toe, bijvoorbeeld een psycholoog of een ombudspersoon.

De commissie werkt aan de nodige verbinding en uitwisseling – de woorden zijn gekozen – tussen bisdommen en congregaties, samen met organisaties die betrokken zijn in katholieke sectoren, zoals het onderwijs, welzijn en jeugdpastoraal. De beleidslijnen kwamen hier vorige maandag, denk ik, en vroeger al aan bod.

Recente of acute feiten die vandaag naar boven komen – sinds 2011 à 2012 – worden effectief onmiddellijk kordaat aangepakt. Ik geef een paar cijfers, maar de secretaris-generaal heeft alle cijfers bij als u er nadien meer wilt. Met betrekking tot feiten die plaatsvonden na 2011 – ik heb het niet over meldingen na 2011 van feiten die bijvoorbeeld 40 jaar geleden zijn gebeurd – zijn wij op de hoogte van 17 klachten van misbruik van minderjarigen of bezit van verboden beelden. Alle betrokken personen zijn geschorst en al hun namen werden aan het gerecht doorgegeven.

Voortschrijdend inzicht – er is al over gesproken in

de vorige uren – leert dat trauma's en kwetsuren levenslang duren of periodiek naar boven komen. Emotioneel of relationeel stappen veel slachtoffers levenslang op wankelende benen en/of gaan zij er geregeld onderdoor. Zij hebben nood aan erkende medische of psychologische ondersteuning. Wij herhalen dat wij willen meewerken aan een plan om deze professionele therapeutische ondersteuning verder uit te bouwen en financieel toegankelijker te maken voor alle slachtoffers van seksueel misbruik, wanneer of door wie het misbruik ook mag hebben plaatsgevonden.

U begrijpt dat dit een soort catechismuszin is waarover lang is nagedacht. Ik zal ze dus nog een keer herhalen. Wij herhalen dat wij willen meewerken – met al wie dat wil doen – aan een plan om deze professionele therapeutische ondersteuning – die er al is – verder en breder uit te bouwen en ze financieel toegankelijker te maken voor alle slachtoffers van seksueel misbruik.

Die 'alle' staat daar niet per toeval. Die staat daar als een engagement. Ik kan daar later nog verder over spreken. Het moet vanaf deze keer gaan over alle slachtoffers, anders verliezen ook wij onze motivatie. Het maakt ook niet uit door wie of wanneer dat misbruik ooit mag hebben plaatsgevonden. Dat is een soort bottomline.

Om ervoor te zorgen dat het leed van de slachtoffers en de misdaden niet worden vergeten, engageren wij er ons toe om jaarlijks op 18 november de slachtoffers te herinneren. Wij kunnen lang discussiëren over deze of gene liturgische dag – bijvoorbeeld 28 december, maar dat is een zeer kerkelijke dag op de liturgische kalender. Wij zijn niet van oordeel dat het de beste manier is om mensen die vol pijn en onbegrip ten aanzien van de kerk zitten, op een liturgische dag samen te roepen. De dag van de Verenigde Naties, 18 november, lijkt ons beter geschikt voor slachtoffers van seksueel misbruik.

Er is al over gesproken dat wij daarnaast, zoals sommige slachtoffergroepen al hadden gevraagd, leermodules hebben opgezet – het is een breed woord, maar het komt neer op vormingspakketten – om in het godsdienstonderwijs misbruik in een kerkelijke context aan bod te laten komen. Waarom doen wij dat in het godsdienstonderwijs? Dat staat in de programma's. Het is het breedste forum dat wij kunnen bereiken om dit thema aan te kaarten vanuit verschillende hoeken.

Wij stellen ook voor lotgenotenwerkingen uit te bouwen, maar wij voegen daar 'professionele' lotgenotenwerkingen aan toe. Als slachtoffers bij elkaar komen is er professionele begeleiding nodig

om daar een constructieve dynamiek uit naar boven te kunnen halen indien mogelijk.

Naast de vele preventieve maatregelen die de kerk al heeft genomen, zullen wij ook verder werk maken van een coherent ssafeguardingbeleid. Daar is het laatste woord nog niet over gezegd of geschreven. Dat kan ook niet.

Ik zeg ook nog een woordje over slachtoffers in de hele samenleving. Onze medewerkers komen niet enkel in aanraking met slachtoffers van seksueel misbruik in een pastoraal of kerkelijk verband of door een kerkelijke dader. Nog zoveel talrijker zijn de slachtoffers die naar ons toe komen – ik heb het hier ook over de kerk – met verhalen van misbruik, juridisch meestal ook al verjaard, in hun familie- of vriendenkring, in hun sportgroep, in hun trainings- of begeleidingstraject enzovoort. Ook die slachtoffers rekenen op ons om hier voor hen op te komen. Ik zal het straks verduidelijken in de antwoorden.

De eerste gevallen, in meervoud, waarmee ik werd geconfronteerd, was toen ik een jonge priester was, in de jaren '80. Meisjes kwamen naar mij toe, naar de proost, om te vertellen over het misbruik dat zij hadden ondergaan in een niet-kerkelijke context. Ik sta nog steeds met hen in contact. Ik spreek hier over hen omdat ik aan hen beloofd heb om het hier te vertellen.

Velen kennen hun verhalen, huisartsen weten ervan, evenals psychiaters en psychologen, sociale werkers, politiemensen, advocaten en rechters. Zij kennen die dossiers. Dat geldt ook voor priesters of pastorale medewerkers, ombudspersonen van instellingen of universiteiten. Alleen is het zo dat hun verhalen nergens samenkomen. Er is vandaag geen of veel te weinig een gecoördineerd proactief aanspreekpunt dat kan werken aan erkenning en psychologische begeleiding.

De voorbije jaren hebben zij ons vaak het volgende gevraagd – ik heb de tekst geschreven en citeer uit hetgeen ze mij vertelden: "Bij wie kunnen wij terecht met onze verjaarde feiten? Wie luistert er naar ons?" Als kerkelijke verantwoordelijken willen wij in deze nieuwe fase, samen met de hele samenleving indien mogelijk, ook voor hen opkomen, vanwege de rechtvaardigheid en de gelijke behandeling van alle burgers, maar in de eerste plaats omdat zij evengoed tot de samenleving behoren.

Een sterk instrument van erkenning en herstel waren en blijven de kerkelijke opvangpunten voor arbitrage en bemiddeling voor verjaarde feiten. Er werd daarover al veel gezegd. Deze opvangpunten

zijn nog steeds operationeel, met dezelfde procedures en criteria zoals ze door de vorige parlementaire commissie werden uitgewerkt. Wij zullen die ook blijven voortzetten, zolang als nodig. Anders gezegd: zolang er geen beter of volwaardig alternatief is voor alle slachtoffers.

Het enige dat wij veranderd hebben, is dat wij in de voorbije jaren de financiële tegemoetkomingen geleidelijk hebben laten oplopen. De laatste jaren krijgt men meer van die opvangpunten dan aanvankelijk van de arbitrage. Dat is ten dele omdat wij binnen die vorken wat hoger inschatten. En ook omdat wij op die manier een beetje de index mee verrekenen. Het is dus wat opgelopen. Daarover kan verder nagedacht worden. Wij hebben ook besloten om de voorziene vorken voor die categorieën officieel te indexeren. Dat valt te bekijken.

Wij hopen ook op een nieuw en coherent beleid voor alle slachtoffers van misbruik – ik val in herhaling, maar het is een bottomline – binnen of buiten de kerk. Daarbij kan één centraal en neutraal meldpunt slachtoffers beluisteren en opvangen. U hebt het goed gehoord, voor ons mag het ene opvangpunt dat wij hebben best vervangen worden door één centraal en neutraal meldpunt waar alle slachtoffers terecht kunnen.

Dan kom ik aan verjaring. Dat is een heel moeilijk punt. Wie spreekt die uit? Uiteindelijk moet het gerecht daarover oordelen. Na de beoordeling over verjaring, door wie daarover moet oordelen, zouden verjaarde feiten naar een nieuw onafhankelijk centrum voor arbitrage kunnen gaan. Men kan zeggen dat dit er al is. Ja, er is iets, maar het werkt nog niet. Het werkt zoals de commissie-Halsberghe bij ons werkte indertijd: die was er, maar er kwamen amper dossiers heen. Het staat veel te veraf van de mensen.

Er is nood aan een hernieuwde analyse van welke bedragen van morele erkenning billijk zijn en in lijn met de bestaande rechtspraak. Met betrekking tot bestaande rechtspraak, men moet niet te ver teruggaan in de krantenarchieven, twee dagen geleden zijn er bedragen uitgesproken. In de marge merken wij op dat recent iemand voor meerdere verkrachtingen werd veroordeeld tot het betalen van een tegemoetkoming die vergelijkbaar is met de bedragen van arbitrage, en dit voor niet-verjaarde feiten.

Het oordeel over de strafmaat van daders komt toe aan de rechterlijke macht. Het is echter evident dat de morele compensatie voor verjaarde feiten niet hoger kan zijn dan een effectieve schadevergoeding bij een veroordeling voor niet-verjaarde feiten. Er moet ergens een logica zijn

tussen verjaard en niet-verjaard, anders ondergraaft men het rechtssysteem zelf.

Ik geef het woord nu terug aan Mgr. Harpigny, over de daders.

Guy Harpigny: Cela nous amène à la question des auteurs d'abus. Qui sont-ils? Ont-ils été sanctionnés? Un accompagnement est-il prévu pour ces derniers? Les chiffres et autres données ont déjà été abordés. Une compréhension scientifique des auteurs d'abus a lentement vu le jour, ce qui a également conduit à des changements fondamentaux de politique au sein de l'Église mondiale. Ainsi, à partir de 2005 – mais tout n'avait pas été prévu en 2005, c'est venu encore plus tard –, les autorités du Vatican ont systématiquement renforcé les règles de lutte contre les abus sexuels en s'inspirant en partie de l'approche adoptée en Belgique.

Il existe désormais des procédures internationales pour juger et punir les auteurs d'abus qui permettent aux évêques et aux supérieurs hiérarchiques d'agir de manière décisive, conformément au droit canonique, contre les auteurs d'abus.

Concrètement, la politique de tolérance zéro adoptée par Rome à l'égard des auteurs d'abus sexuels depuis 2005 se traduit aujourd'hui par les actions suivantes quand une plainte pour abus sur mineur est déposée.

Un – toujours un –, les faits sont signalés au parquet. Deux, l'auteur présumé est suspendu et d'autres mesures préventives sont prises, évidemment dans le respect de la présomption d'innocence, mais en même temps l'auteur est suspendu. Trois, les faits sont signalés au Dicastère pour la Doctrine de la foi à Rome. Une enquête ecclésiastique est ouverte en concertation avec Rome mais elle peut être interrompue ou reportée afin de ne pas perturber l'enquête civile. Rome insiste beaucoup pour respecter ce que fait la justice civile d'un État et on doit s'y soumettre.

Comment les auteurs d'abus ont-ils été sanctionnés ces dernières années? La plupart des auteurs étaient ou sont décédés. Parmi les auteurs encore en vie, certains ont été écartés du ministère sacerdotal et de la vie religieuse par Rome. La grande majorité a été écartée du ministère pastoral par l'évêque ou le supérieur; certains exerçant des fonctions en dehors du ministère pastoral. Les ministres du culte inscrits sur les états de traitement du ministère de la Justice qui ont été condamnés en sont retirés.

En 2016, la Conférence des évêques a créé un

conseil de supervision pluridisciplinaire. Celui-ci conseille l'évêque ou le supérieur tant sur le sort des auteurs de faits prescrits que sur celui des auteurs condamnés – après l'exécution de leur peine –, ainsi que sur les tâches qu'ils peuvent encore assumer et où elles peuvent l'être.

Sur les 146 auteurs d'abus – rappel, la Belgique comprend huit diocèses, on a donné le nombre des congrégations religieuses en Flandre, on en ajoute presque autant en Wallonie –, donc, sur les 146 auteurs d'abus encore en vie, 52 bénéficient selon nos informations d'un accompagnement ou d'une thérapie spécifique. Il est difficile de toujours le faire, surtout en l'absence de condamnation légale. Quelques-uns suivent un parcours dans un centre de psychiatrie médico-légale, d'autres voient un psychiatre ou un thérapeute personnel, qu'il soit rattaché ou non à une institution ou un centre de santé mentale.

La société actuelle est consciente que les auteurs d'abus restent des êtres humains qui ont besoin d'un soutien thérapeutique. Nous devons toutefois reconnaître la nécessité d'introduire de meilleures formes de thérapie et d'accompagnement ainsi qu'une meilleure connaissance du profil des auteurs d'abus. Ceci devrait également nous aider à perfectionner nos méthodes de screening des futurs prêtres et religieux.

Il est intéressant de noter que la commission parlementaire qui avait suivi l'affaire Dutroux, par exemple, avait déjà demandé la création d'un observatoire scientifique pour mieux comprendre le profil des auteurs d'abus et leurs traitements appropriés. Malheureusement – en tout cas jusque maintenant –, cette recommandation est restée lettre morte. Le fait que les listes d'attente pour les soins de santé mentale soit si longue – tant pour les victimes que pour les auteurs d'abus – reste également un problème majeur dans la société. Nous espérons que vous prêterez également attention à cette question.

Je laisse la parole à Mgr Terlinden.

Luc Terlinden: Merci, monseigneur Harpigny.

Tot slot is er nog het dossier van de heer Vangheluwe. Zoals we hebben meegedeeld, bevindt zijn kerkelijk dossier zich in Rome. Hij werd al in 2011 gestraft, heeft een verplichte verblijfplaats in het buitenland, mag geen bezoek ontvangen zonder toestemming van Rome en mag de mis niet publiekelijk vieren. De vraag rijst of hij gelaïciseerd kan worden. Alleen de Heilige Stoel is daartoe bevoegd, niet de Belgische bisschoppen. De Belgische bisschoppen hebben daar de voorbije jaren meermaals om gevraagd, samen

met slachtoffers van misbruik en hun families. De Belgische bisschoppen hebben begin dit jaar opnieuw het dossier naar Rome gestuurd. Wij hopen op een doorbraak. Omwille van het lopende onderzoek kunnen we daar verder niets aan toevoegen. Het is toch duidelijk voor ons. Een bezoek van de paus aan België naar aanleiding van de zeshonderdste verjaardag van de Katholieke Universiteit van Leuven en van Louvain-la-Neuve is aangekondigd. De Belgische Bisschoppenconferentie is hierover duidelijk. Paus Franciscus kan moeilijk een vredevol bezoek aan ons land brengen zolang er geen duidelijkheid is over de zaak-Vangheluwe. We willen ook dat tijdens dat bezoek de nodige tijd en ruimte wordt voorzien voor een ontmoeting tussen paus Franciscus en slachtoffers die hem willen spreken. Wij kunnen ons geen pausbezoek voorstellen zonder zo'n ontmoeting.

Johan Bonny: Ten slotte, het laatste stuk over wat de kerk kan en wil doen in de toekomst, buiten het gerechtelijke, maar eerder op het pastorale en binnenkerkelijke gebied. Op morele gronden hebben de bisschoppen en hogere oversten vroeger al aanvaard om slachtoffers nabij te zijn, buiten het gerechtelijk kader, met de nodige menselijke, pastorale ondersteunende initiatieven. Daarover heb ik nog een vier overwegingen.

Ten eerste, we willen de samenwerking nog meer bevorderen met instellingen of organisaties die beschikken over de professionele competentie om bijvoorbeeld meer voortgezet wetenschappelijk onderzoek te verrichten rond misbruik, daders, slachtoffers en therapie, om slachtoffers van misbruik te ondersteunen, om daders te begeleiden, om heel specifieke therapeuten of maatschappelijk werkers op te leiden of te begeleiden.

Hier zitten bisschoppen, maar de kracht van wat het katholieke middenveld te bieden heeft, zit in universiteiten, hogescholen, onderwijs, ziekenzorg en andere zorg. Daar zit het vermogen om onderzoekend, helpend, ondersteunend nabij te zijn. Wij willen appelleren aan ons eigen middenveld om een nieuw soort samenwerkingsverband te sluiten, een coalitie te vormen met diverse competenties rond die problematiek. We willen initiatieven nemen om in dat veld met studie, ondersteuning, therapie en vorming performanter aanwezig te zijn, zij niet met ons, maar wij met hen. Uiteraard kunnen wij ons als bisschop rechtstreeks enkel richten tot onze eigen katholieke instellingen, maar wij zullen even content zijn als er ook andere instellingen, niet-confessionele of andere, willen meewerken. Het kan het alleen verbeteren, met een zeer geïntegreerde aanpak. Zo'n

samenwerkingsverband zou ook ter beschikking kunnen staan van al wie op hun diensten een beroep wil doen, hetzelfde principe dat de katholieke kerk hanteert als het gaat over scholen, woon-zorgcentra en sociale diensten. Ook al worden ze vanuit de kerk opgericht, ze staan open voor iedereen, ongeacht godsdienst, levensbeschouwing of filosofie. Dit wordt ook georganiseerd vanuit het brede middenveld, waar iedereen die het wil een beroep op kan doen. Belangrijk is dan niet dat de bisschoppen dat doen, maar het omgekeerde, dat wij met hen kunnen samenwerken. Daar willen wij ook op inzetten. De eerste contacten zijn daarvoor gelegd. Het is echter nog allemaal prematuur.

Ten tweede, in de voorbije maanden, ook in dit Parlement, ook in de media, gaat elk gesprek over misbruik in een pastorale relatie gepaard met stevige kritiek op de kerk, bakken kritiek, wat begrijpelijk is. Die kritiek komt ook bij ons binnen. Het is nogal duidelijk dat de katholieke kerk nood heeft aan interne vernieuwing en hervorming op diverse punten, instellingen, hiërarchische lijnen, communicatiemodellen en besluitvormingsprocessen. Onze katholieke kerk is een wereldwijde kerk, internationaal georganiseerd. Er zijn dingen die je kunt. Er zijn andere dingen die je niet kunt.

De fout begint pas als men zich niet inzet voor datgene wat zou kunnen, voor het mogelijke of haalbare. Ook in uw geval krijgt u het onmogelijke niet gedaan. De Belgische bisschoppen engageren zich om volop mee te werken aan een kerk in vernieuwing, waarin systematische fouten, tekortkomingen worden aangepakt en waarin voor verbeteringen wordt gepleit. Dat hebben we in de voorbije jaren gedaan. Die dossiers zijn u bekend. Dat hebben we ook nog vorige week in een ander dossier gedaan met het oog op de komende synode in oktober. Misbruik en kerkkritiek liggen heel dicht bij elkaar. Ze kunnen niet van elkaar worden gescheiden, maar moeten wel apart beoordeeld en aangepakt kunnen worden. Wij willen voor die twee aspecten luisteren en daarin de lead nemen.

Een derde punt is de kerk zelf. Als u bisschoppen, oversten en katholieke instellingen hoort, zult u hebben vastgesteld dat wij geen bedrijf zijn. Wij hangen niet als een bedrijf aaneen, maar als de staat. Dat wil zeggen dat er gemeenten, gefuseerde gemeenten, provincies, Vlaanderen, Brussel, Wallonië en politieke partijen van alle kleuren bestaan en dat wij daar als katholieken overal tussen zitten. Het gaat dus niet om één bedrijf dat overal filialen heeft. De kerk werkt met een bevolking die zo complex is als die van heel ons land. Ze lijkt meer op een grote

vrijwilligersorganisatie, met een professioneel kader, maar dat – zeker vandaag – relatief beperkt in aantal is in vergelijking met het aantal vrijwilligers.

Voor iedereen, dus zowel voor het professionele kader als voor de vele vrijwilligers, moet blijvend de passende opleiding en navorming ter voorkoming van misbruik worden georganiseerd. Het gaat daarbij trouwens niet alleen om misbruik van minderjarigen, maar ook om misbruik in de wereld van de meerderjarigen. In diverse bisdommen hebben we in de laatste vijf jaar vorming opgezet, niet gefocust op minderjarigen maar op de MeToo-standen, want ook die kunnen bij ons bestaan.

Voor daders van misbruik of seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn zowel in de wereldkerk als bij ons de regels aangescherpt en de procedures verduidelijkt. Het is juist dat de koorden in Rome vroeger veel te lang en te traag waren. Ze zijn evenwel veranderd. De instrumenten zijn nu voorhanden voor wie kordaat op de bal kan en wil spelen. Wie nu een goed samengesteld dossier indient, kan binnen een maand een reactie ontvangen. Vroeger was dat ongeveer een decennium.

Belangrijk is nu dat alle kerkelijke verantwoordelijken de uitgewerkte regels en de procedures ook nauwgezet opvolgen en toepassen. Het is eveneens belangrijk dat de verantwoordelijken in de kerk, de aartsbisschop en de bisschoppen, het toezicht dat hun is toevertrouwd kunnen uitoefenen boven de lagen die weliswaar niet direct onder hun hiërarchie staan, maar waar zij wel een toezichtsfunctie over uitoefenen. Men kan veel over de juridische verantwoordelijkheid discussiëren, maar als puntje bij paaltje komt, moeten de bisschoppen hier komen zitten. Dat mag zich ook nog duidelijker vertalen in de realiteit waarop de kerk haar beleid inzake misbruik uitvoert. De coördinatie is dus voor verbetering vatbaar. Ik heb in het begin vermeld: "Let op, hier staat afstemming." Mijn mening is dat afstemming en coördinatie nog altijd te zwakke woorden zijn. Het mag sterker.

Er zijn nog mogelijkheden om een volwaardig, daadkrachtig en goed gestructureerd kerkelijk beleid te verbeteren: onze eigen methodieken, toezichtsmechanismen, gezagsmechanismen. Gezag was een vies woord in de jaren 1970-1980. Men ziet evenwel ook het resultaat wanneer diegene die het gezag heeft, het onvoldoende uitoefent. Een te braaf en te wollig beleid leidt ook tot impasses.

Ten vierde, seksueel misbruik veroorzaakt niet

enkel een menselijk of een relationeel trauma, maar het veroorzaakt ook bij gelovige mensen – 'gelovig' is een heel breed spectrum –, zeker bij wie iets heeft met kerk of geloof, een spiritueel trauma, zeker wanneer het misbruik plaatsvond door een pastorale medewerker. Als men dat ondergaat, waarvoor staat de kerk dan nog, waarvan men zoveel andere dingen verwacht en waar men zijn hoop op stelt?

Sommige slachtoffers hebben gebroken met de kerkgemeenschap, soms met slaande deuren. Dat is begrijpelijk. Anderen rekenen zich misschien nog tot de gelovigen, maar niet meer tot de kerkelijken. Dan beginnen de nuances. Weer anderen hebben juist in het geloof een weg gevonden om zich van hun waardigheid bewust te blijven. Ze hebben langs de weg van het geloof de weg naar de hulp of hun levensweg gevonden. Sommigen van hen zijn zelf priester of religieus/religieuze geworden. De relatie tussen misbruik en geloof is een complex verhaal.

Het is duidelijk dat de kerkelijke overheid nu prioritair moet inzetten op een professionele en vlot bereikbare pastorale ondersteuning van mensen die ooit het slachtoffer waren van seksueel misbruik, of dat misbruik nu binnen of buiten de kerk heeft plaatsgevonden, en die in hun geloof gekwetst zijn, diep gekwetst.

Die mensen wonen in onze parochies. Zij zijn lid van onze teams of zij werken in onze instellingen. Wij moeten meer inzetten op competente pastorale ondersteuning van hen.

Zoals er bijzondere pastoors of aalmoezeniers zijn voor jongeren, ziekenhuispastores, gevangenenpastores, pastors voor militairen, voor zeevaarders, zo zullen wij een aantal pastores geheel of gedeeltelijk heroriënteren naar de pastorale bijstand van slachtoffers van misbruik. Dat moet kunnen. Zelfs binnen de huidige structuren van bezoldiging van bedienaars van de eredienst kunnen wij mensen op een specifieke doelgroep richten en hen daarvoor bekwamen.

Wij zullen voor dit pastoraal aanbod de nodige krachten bundelen en academische vorming organiseren, en wij zullen in verschuivingen in het pastorale kader voorzien.

Luc Terlinden: Madame la présidente, mesdames et messieurs les membres de cette commission, les évêques et la Conférence des évêques souhaitent s'engager plus avant dans tout ce qui concerne le problème des abus sexuels, de manière convaincante et transparente, en collaboration – on vient d'y faire allusion – avec les organisations catholiques mais aussi d'autres

acteurs sociaux, dont, non des moindres, vous-mêmes, en qualité de responsables politiques, aujourd'hui et à l'avenir.

Wij hebben niet enkel onze excuses aan de slachtoffers aangeboden, wij hebben in de voorbije twaalf jaar een systematisch beleid uitgewerkt om historische slachtoffers van misbruik te erkennen, om de kans op nieuw misbruik zoveel mogelijk te beperken en dat zo kordaat mogelijk aan te pakken.

Het is een leerproces. Samen met u willen wij ons blijven inzetten voor de beste aanpak om alle slachtoffers van misbruik erkenning, heling en herstel te bieden. Alleen samenwerking van alle betrokken partijen kan de slachtoffers duurzame steun bieden.

Ik dank u. Je vous remercie.

De **voorzitster**: Ik zie al een aantal mensen hun hand opsteken. Ik zal de lijst mooi volgen. En ja, mevrouw Matz, u komt ook aan de beurt, maak u geen zorgen, maar elke fractie is aanwezig, dus ik zal proberen de volgorde te handhaven.

Valerie Van Peel (N-VA): Dank aan de sprekers. Ik zal beginnen met twee zaken.

Ten eerste, deze commissie is er voor alle slachtoffers, mijnheer Bonny. Daar hebben wij u niet voor nodig gehad. Er zullen aanbevelingen komen voor alle slachtoffers. Daar heb ik namelijk voor gezorgd. Wij spreken op dit moment, voor dit luik, over de slachtoffers van een kerkelijke instelling die er zeer specifiek voor heeft gezorgd dat er dingen zeer lang in de doofpot beland zijn en dat de daders zeer veel slachtoffers hebben kunnen maken. Ik blijf het ongepast vinden hoe blijkbaar keer op keer de nood wordt gevoeld vooral naar buiten te kijken, terwijl wij nu nood hebben aan een kerk die naar binnen kijkt.

Ten tweede, ik schrik er niet van, want er is natuurlijk heel wat voorbereiding aan voorafgegaan, maar ik heb vandaag heel wat bruikbare ideeën gehoord om de zaken nog te verbeteren. Maar de vraag die ik mij dan stel, is waarom het licht altijd pas wordt gezien als de spot vlak in jullie gezicht schijnt. Dat begrijp ik niet. Dat is ook wat de slachtoffers keer op keer zo gekwetst heeft en moe maakt: het gevoel dat er pas iets beweegt, ook politiek, als zij het op hun reeds gebroken schouders nemen. Dan beweegt er iets. Dan wordt het licht gezien. Dan hebben wij plots ideeën. Dan denken wij plots: moeten wij er niet voor zorgen dat wij, als wij een leven hebben kapotgemaakt, het minstens moeten vergoeden, en dat die mensen levenslang psychologisch

geholpen moeten worden? Dan zien wij dat plots.

Waarom is het zo moeilijk om niet te wachten op de kracht van de slachtoffers? Waarom is het zo moeilijk, zowel voor de politiek als voor een instituut als de kerk, dat het morele licht altijd voor zich houdt, dit zelf te bedenken?

Dan heb ik één vraag. Laten wij er nog van uitgaan dat wij in deze instelling pas wakker geworden zijn in 2010 en dat wij pas toen zijn gaan beseffen hoe erg het allemaal is. Ik blijf dat onvoorstelbaar vinden, maar goed, laten wij ervan uitgaan dat de eerste commissie daarvoor nodig was.

Hoeveel zaken zijn de afgelopen dertien jaar vanuit de kerk zelf opgekuist, zonder dat de pers er lucht van kreeg, zonder dat de slachtoffers de moed moesten hebben om naar een meldpunt te gaan? Hoeveel dossiers en lijken zijn er uit de kast gehaald door de kerk zelf? Hoeveel mensen binnen de kerk werden gestraft omdat zij die zaken jaren in de kast hebben gelegd?

Dat zou ik graag eens weten.

Johan Bonny: Ik zal uw vragen in omgekeerde volgorde beantwoorden.

Een dossier kan pas opgestart worden, of het nu in deze of andere zaken is, wanneer iemand zich meldt. We kunnen dus pas beginnen als iemand zich meldt. Het schuldig verzuim – als we die term willen gebruiken – begint op de dag waarop men iets weet. Op de dag waarop je iets weet, wat heb je dan gedaan of niet gedaan? Daarop wil ik gepakt worden. Als iemand mij zegt dat ik het wist op een welbepaalde dag en vaststelt dat ik pas veel later wakker geschoten ben, dan zit daar het verzuim. Daarop kan ik gepakt worden.

Hoe komt het – dit is een veel bredere vraag – dat die slachtoffers veertig, vijftig of zestig jaar gewacht hebben?

Valerie Van Peel (N-VA): Neen, neen! Ook veertig, vijftig of zestig jaar geleden hebben slachtoffers zich gemeld. Er zijn mensen die zulke meldingen in de kast hebben gelegd. Daarmee heb ik het niet over u, maar u kent wel namen van mensen die dat hebben gedaan!

Johan Bonny: Ja.

Valerie Van Peel (N-VA): Wat is daarmee gebeurd, met de mensen die dat hebben gedaan? Wat heeft de kerk zelf, zonder dat het in de pers naar boven komt, ondernomen om er eens in het eigen instituut komaf mee te maken en om te laten zien dat zulke zaken niet meer kunnen?

Johan Bonny: Daarmee ga ik akkoord.

Wat ik nu wil zeggen, is dat ik als verantwoordelijke gepakt wil worden op de vraag wat ik met een melding gedaan heb nadat die is binnengekomen. Daarop wil ik afgerekend worden. Dat was uw eerste vraag.

In een tweede punt ga ik in op uw vraag: waarom de media? Welnu, kunt u een breed maatschappelijk probleem voorleggen dat niet op die manier werkt? Eerst moet er een ongeval gebeuren vooraleer de instellingen in beweging komen. Toen ik acht jaar was, werd ik op straat overreden aan een schoolpoort en was ik bijna dood. Het eerste verkeersbord is daar gezet nadat ik van de dood was gered.

Valerie Van Peel (N-VA): Meent u dit nu? Meent u wat u zegt?

Johan Bonny: Ja, zo verloopt het in veel gevallen. Ik meen wat ik zeg, ik sta hier onder ede.

Valerie Van Peel (N-VA): U meent het dus als u zegt: natuurlijk is de kerk pas in actie geschoten toen er zaken in de pers kwamen. Natuurlijk, zegt u, want zo gaat het altijd.

Johan Bonny: Om binnen het gespreksonderwerp te blijven: Dutroux is zo'n wake-upcall geweest, Vangheluwe is zo'n wake-upcall geweest, de serie *Godvergeten* eveneens.

Valerie Van Peel (N-VA): Vóór die wake-upcalls hadden we dus een instelling die het morele vingertje hoog in het vaandel droeg, maar niet uit zichzelf kon bedenken dat de pastoor die met zijn handen aan de jongeren zat misschien tegengehouden en gestraft moest worden. De kerkelijke instelling kon dat kennelijk niet uit zichzelf bedenken. Dat hoor ik hier nu alweer. Dát is het probleem.

Johan Bonny: Nee, dat heb ik niet gezegd. Ik wil daar best op reageren. Het klopt dat vanuit de kerk altijd te zwak werd gereageerd. Ja, dat moeten we eerlijk toegeven.

Ik wil ingaan op het laatste wat u zegt, want daarin pakt u mij op het engagement dat ik aangegaan ben. Ik ben namelijk bisschop, niet enkel van die daders en hun slachtoffers, maar van al wie gedoopt is. Ik heb daarover al een brief geschreven aan de paus. Als we bij het status quo blijven, dan richt ik per 1 september in Antwerpen, in mijn eigen huis, een plek op waar al wie slachtoffer is van misbruik, hoe lang het ook geleden is, terecht kan.

Valerie Van Peel (N-VA): Dat bestaat al in Vlaanderen.

Johan Bonny: Dat bestaat al, maar dat is geen reden ...

Valerie Van Peel (N-VA): U doet net alsof dat nog niet bestaat, maar het bestaat al, namelijk de Commissie Erkenning en Bemiddeling voor verjaarde feiten van al het seksueel misbruik in Vlaanderen.

Johan Bonny: Akkoord, maar er gaat ongeveer niemand naartoe.

Valerie Van Peel (N-VA): Neen, maar dat komt ons toe, onze commissie, en echt niet u. Wij willen u nu horen over hoe het er in de kerk aan toegaat. Onze commissie zal aanbevelingen formuleren en dat engagement zullen wij wel op ons nemen. Wat u zegt, vind ik een afleiding.

Johan Bonny: Ik heb mijn verantwoordelijkheid. Nu zitten we op een delicaat punt. Ons wordt gebrek aan verantwoordelijkheid verweten. Ik heb u daarnet gezegd dat ik al verhalen van misbruik ken, niet van priesters – dit moet ik even duidelijk zeggen – maar van mensen buiten de kerk. Ik zal mijn verantwoordelijkheid opnemen als bisschop in een systeem van scheiding van kerk en staat. Ik richt mij tot eenieder die naar mij als bisschop wil komen. Zeker de katholieken hebben het recht om aan een bisschop te komen vertellen wat met hem of haar gebeurd is. Ik heb het recht en de plicht om te bekijken door wie zij geholpen kunnen worden.

U zegt dat er een meldpunt bestaat, wat klopt. Anderhalve maand geleden heb ik iemand naar dat meldpunt gebracht en het meldpunt is ermee bezig, maar die persoon heeft de trampoline van mij nodig gehad om daar te geraken. Buiten deze vergadering om kan ik u naam en toenaam geven. Ik neem mijn engagement op. Ik ben daarmee al vijftien jaar bezig. Ik zit hier niet meer om nog tijd te verliezen met cijfertjes, van nog iets meer of minder van dit of dat.

Wij hebben hier samen de verantwoordelijkheid om een probleem aan te pakken. Ik wil er, na vijftien jaar, voor gaan. Als er meer moet gebeuren, dan zal ik dat doen. Eind september 2023 heb ik de paus per brief aangeschreven dat hij mij mag ontslaan als bisschop van Antwerpen, zodat ik met die slachtoffers bezig kan zijn. Ik wil niet dat over vijf of tien jaar opnieuw een parlementaire commissie moet samenkomen om weer te zeggen dat wij het niet aangepakt hebben. Dat is het punt.

Valerie Van Peel (N-VA): Dat hoop ik heel hard met u mee, maar tot nu toe ben ik daar nog niet

volledig van overtuigd.

Johan Bonny: Nee, ik hoef u ook niet te overtuigen. Waar het om gaat, is dat voortdurend wordt gezegd dat de kerk haar verantwoordelijkheid niet opneemt. Welnu, wij zullen die opnemen. Hier zijn veel vrijwilligers komen getuigen. Er werd met hen gelachen, omdat het vrijwilligers waren. Ik dank die vrijwilligers, omdat zij dat willen oppakken. Dat zeg ik hun hier in het openbaar. In de pers werden die mensen belachelijk gemaakt. Wie wil het zich echt aantrekken? Hierbij is het engagement belangrijk. De kerk engageert zich wél voor die slachtoffers. Als dat in een hogere versnelling moet komen, dan zullen wij dat doen.

De voorzitter: Elke getuige die hier in de commissie heeft gesproken, werd met de nodige ernst bejegend. Van onzentwege werd zeker niet met iemand gelachen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, ik zal proberen rustig te blijven, maar ik moet eerlijk toegeven dat het niet gemakkelijk is bij wat ik hier hoor.

Mijnheer Bonny, in de inleiding heb ik u horen verklaren: "We hebben nog wel wat bij te leren, het is een leerproces, dat nog steeds gaande is." Dat hebben we dertien jaar geleden ook al gehoord in de bijzondere commissie Seksueel Misbruik, waarin eveneens alle bisschoppen aan het woord kwamen. We leren elke dag bij, zeiden de bisschoppen dertien jaar geleden. Hoeveel tijd heeft de kerk en hebben de kerkelijke instanties nog nodig om bij te leren en te beseffen wat zij moeten doen? Jullie zeggen hier vandaag hetzelfde. Er is een weg afgelegd, maar eigenlijk zeggen jullie hetzelfde, namelijk dat jullie nog veel moeten leren.

Mijnheer Bonny, dat brengt me bij een zin die u twee keer herhaald hebt. U doet een aanbod, een voorstel. U zegt te willen meewerken aan een plan om reeds bestaande therapeutische ondersteuning verder uit te bouwen en financieel toegankelijker te maken voor alle misbruik. Ik begrijp dus goed dat jullie alleen maar bereid zijn om een extra inspanning te doen voor de honderden of zelfs het paar duizend slachtoffers van de kerk als andere dadergroepen of andere onderdelen van de maatschappij dat eveneens doen.

Als de anderen het niet doen, gaan jullie het ook niet doen. Dat is de boodschap die u ons komt brengen. De historische verantwoordelijkheid voor wat er vele decennia is gebeurd, willen jullie blijkbaar niet opnemen als ook in de rest van de maatschappij niet eenzelfde inspanning wordt

gedaan. Dat moet ook, maar we gaan het daarvan toch niet afhankelijk maken? Zo begrijp ik het.

De situatie is toch heel specifiek. Decennialang werden feiten toegedekt. Priesters werden overgeplaatst naar andere parochies. Priesters, veroordeelde pedofielen, mochten naar het buitenland gaan om daar verder te doen. Dan zegt men: wij gaan geen extra inspanningen doen voor de slachtoffers van verjaarde zaken als de rest van de maatschappij die verantwoordelijkheid niet opneemt.

U probeert te ontsnappen aan uw historische verantwoordelijkheid. Tenzij ik u totaal verkeerd heb begrepen, mijnheer Bonny, vind ik dat vrij arrogant om dat hier de commissie te komen zeggen. Ik ben daarin heel ontgoocheld. Ik had verwacht dat jullie naar hier zouden zijn gekomen met een boodschap: we hebben het eindelijk begrepen, we nemen onze historische verantwoordelijkheid op, wat anderen ook doen of niet doen, wij nemen onze verantwoordelijkheid op voor wat er is gebeurd. We kunnen discussiëren over hoever dat moet gaan, maar u geeft hier een andere boodschap. Ik ben daarin echt zwaar ontgoocheld. Ik had veel meer en veel beter verwacht. Dat is misschien het leerproces, waarmee jullie begonnen zijn, dat nog steeds gaande is.

Johan Bonny: Van de eerste retorische uitspraak vallen wij niet om, maar u zat hier veertien jaar geleden ook, denk ik. Als u spreekt over ontgoochelingen, dan leven die langs de twee kanten. Ik zeg dat nu als bisschop, als beleidsman. Ze leven langs de twee kanten. Neem dat verslag van onze parlementaire commissie – ik ben ook burger van dat land – en kijk eens wat daarvan niet is uitgevoerd. Ik zeg dat hier voor heel kijkend Vlaanderen. Haal eens alle aanbevelingen uit dat boek waarmee niets is gebeurd en leg dat eens in het midden waar dat moet liggen. Dat is hier op het rode tapijt.

De voorzitter: Dat komt aan bod in het volgende deel ...

Johan Bonny: Mevrouw, excuseer, ik ben aan het antwoorden op een stevige bedenking. Het gaat hier over de kern van de zaak.

Ontlopen wij onze verantwoordelijkheid? Neen. Ik zeg duidelijk neen. Zijn er fouten? Altijd, maar als er een groep in de samenleving is die coherent, gestructureerd en met overtuiging werk heeft gemaakt van het rapport van 2010, dan is het de kerk. Dan zeg ik nu: als uw Parlement een geloofwaardig Parlement wil blijven, doe dan wat u zelf hebt beloofd. Zeg dan niet aan ons: waar zijt

gebleven? Hoe kunnen wij in het Parlement nog een geloofwaardige partner vinden, iets wat wij zouden willen? Het is hier ettelijke keren gezegd. Wij zouden ook zonder het Parlement kunnen werken en ons verschuilen achter Justitie. Als dat de keuze is, zeg het ons dan. Dan trekken we ons terug achter de schermen van Justitie en dan is het gedaan. Wij hebben als enige groep gezegd dat wij voorbij verjaring willen gaan, op een redelijke manier. Zijn daar tekorten aan? Ja, maar wil het Parlement alstublieft dat document van 2010 terug ter harte nemen en een lijst maken van alles wat er niet is gebeurd? Dan kunnen we weer aan tafel gaan zitten.

Als u denkt dat wij het probleem ontlopen, dan zeg ik duidelijk: we hebben al veel grote woorden gehoord de laatste tijd. Veel. Té veel. Duid de eerste van ons aan die zijn verantwoordelijkheid wil ontlopen. Duid de eerste aan die zijn verantwoordelijkheid wil ontlopen! Wij zijn het een beetje moe. Ik zeg dat hier nu omdat ik moe ben van alle grote woorden die hier vallen, maar die de proef van de verificatie amper kunnen doorstaan. Er zal altijd iets te kort zijn. Dat er een bisschop is die een steek heeft laten vallen, is mogelijk, maar er wordt hier op zijn minst een verhaal gebracht. Hoe gaat het Parlement om met dat verhaal? Wij willen het met u voortzetten, maar dan moet er ook een parlementaire approach zijn en een betrouwbare partner.

Excuseer mevrouw, omdat ik het langer trek, maar ik wil het nu wel een beetje brengen naar waar we ons de komende jaren samen voor willen inzetten, in plaats van verhaaltjes te vertellen.

De **voorzitter**: Ik ga als voorzitter even het woord nemen, mijnheer Van Hecke.

Monseigneur Bonny, dit Parlement heeft zichzelf bij de oprichting van deze commissie reeds de opdracht gegeven om de aanbevelingen van de vorige commissie te onderzoeken en na te kijken wat er is uitgevoerd, wat er niet is uitgevoerd en waarom dat niet is uitgevoerd. Wij hebben onszelf reeds de opdracht gegeven om in die spiegel te kijken. Die oproep hebben wij maanden geleden al aan onszelf gericht. Dat wil ik toch even meegeven. Dat is een deel van onze opdracht. Daar zal ons rapport ook over gaan.

Vandaag onderzoeken wij in deze hoorzitting hoe de kerkelijke instellingen daarmee zijn omgegaan. U hebt uw toelichting al gegeven, maar ik denk dat wij daarover ook de nodige vragen mogen stellen. Dat wij echter aan zelfkritiek moeten doen en in de spiegel moeten kijken, gaan wij niet uit de weg. Die opdracht hebben wij onszelf al een hele tijd geleden gegeven.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Bonny, ik ga daar kort op reageren. Ik heb ook niet gezegd dat u de aanbevelingen niet of onvoldoende zouden hebben nageleefd. We gaan dat onderzoek ook grondig doen. Er zal ook zelfreflectie zijn. Ook voor ons is het 12 of 13 jaar later.

Wij hebben de laatste maanden – u hebt dat gevolgd – echter getuigenissen van individuele slachtoffers gehoord, waar wij dat 12 of 13 jaar geleden niet hadden gedaan. Wij hebben nu 40, 50, 60 getuigenissen gehoord, gruwelijke verhalen. Mensen werden er ziek van in deze commissie, om dat te moeten aanhoren van 's morgens tot 's avonds. Ja, sommigen hebben een vergoeding gehad via arbitrage of via andere wegen, maar de vergoedingen zijn absoluut onvoldoende om de zeer ernstige schade, familiaal maar vaak ook professioneel, en de begeleiding en therapieën te kunnen bekostigen.

Daarom kijken wij met deze commissie naar de toekomst. Wat kunnen wij doen voor die groep slachtoffers? We moeten daar iets voor doen. Dan komt u zeggen dat de kerk bereid is om iets te doen, maar dan moeten al die andere maatschappelijke geledingen dat ook doen, en als zij dat niet doen, doet de kerk het ook niet. Daarom was ik zo ontgoocheld. Daarom zeg ik dat die historische verantwoordelijkheid ook gaat over hoe we vooruitkijken. Daarom wil ik weten of ook de kerk haar verantwoordelijkheid neemt voor die zware gevallen die we hebben gezien, waarin mensen echt volledig aan de grond zitten.

Johan Bonny: Ik wil daarop antwoorden. De pijnlijkheid van die verhalen is duidelijk. Het leed waarmee mensen rondlopen – er zijn veel verhalen bij ons gekomen – is er en men kan daarbij alleen maar stil worden.

Ik heb gezien dat het ook werd gevraagd in een vorige commissievergadering, wij kunnen snel bij dat punt komen, als u wilt.

Wij hebben die dadingen afgesloten. Maar het gaat wel over een dading als dading. Er werden juridische en maatschappelijke experts bij betrokken, om een format te vinden dat sluitend was, dat respectabel was van methode, met niet-kerkelijke personen, die arbiters kwamen van buiten de kerk. Het zou in de toekomst beter opnieuw zo zijn. Dan is de verdenking weg dat het *internkerkelijk* is.

Wij zien het niet zitten om die dadingen terug open te breken en te herdoen. Ik zeg dat heel duidelijk. Dat zien wij niet zitten. Dat is een juridische format,

door specialisten ontwikkeld, met methoden die hier zijn uitgewerkt. Als men dat gaat herdoen, wat gaat men dan meer binnenbrengen, hoe gaat men dat objectiever doen?

Nu kregen zij een dading na een eenvoudige getuigenis, zonder bewijzen of tegenspraak. De dader werd er ook niet bij betrokken. De kerk vroeg eventueel het geld terug als hij nog leefde. Zij kregen dat dus eigenlijk als een simpel voorschot.

Als u die dadingen wilt heropenen en herdoen, wie gaat dat doen? Wij hebben daar de mensen en de competenties niet voor. Dat is iets voor het gerecht. Als men echt zegt dat men meer moet hebben, moeten er onderzoeken gebeuren, het moet dan op zijn minst tegensprekelijk zijn. Wij werken hier ook met één partij, de andere is er niet. Als het over meer gaat, moet er minstens meer onderzoek kunnen gebeuren en moet er een tegensprekelijk gesprek komen. Dat is iets voor Justitie, met een neutrale rechter die daarover oordeelt.

Daarvoor is bijkomende wetgeving nodig. Als men vraagt of de kerk verwachtingen heeft ten aanzien van dit Parlement, dan gaat het over nieuwe wetgeving, want u bent de wetgevende macht. Als die aangevuld moet worden, vul ze dan alstublieft aan.

Men denkt trouwens soms dat wij dossiers weghouden bij Justitie. Voor mij als bisschop, hoe vlugger ik met een dossier naar Justitie kan, hoe gemakkelijker en beter voor mij. Dan zitten immers de zorg, de waarheidsvinding en de beoordeling waar ze moeten zitten. Ik verneem de beslissing dan wel. Ondertussen is de persoon geschorst.

Wij zien het niet zitten om die dadingen opnieuw op een redelijke basis, afgewogen te herdoen. Wij willen wel inzetten op medische, psychologische, sociale ondersteuning, zolang nodig, en mee bijdragen aan een systeem waardoor er voor die mensen aan het einde van de rit geen kosten zijn. Zoiets zien wij zitten, maar de rest zien wij echt niet zitten. Men zegt vaak dat er voor de kerk geen aparte justitie mag zijn.

Dat is dan echt wel klassenjustitie. En er komt dan een zeer grote ongelijkheid tussen de burgers. Aan een algemeen systeem willen wij zo meewerken. Dat heeft de kerk in dit land steeds gedaan. Vaardig een algemeen systeem uit en men vindt in de kerk de eerste partner om mee te werken.

Natuurlijk gaat het over slachtoffers en moet er meer gebeuren. Maar dan moet het Parlement als wetgevende macht daartoe wetten maken. Dan weten wij weer allemaal waar wij staan. Nu weten wij het niet meer.

De voorzitter: Ik denk dat dit een aantal debatten opent, collega Van Hecke, ...

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Het is duidelijk.

De voorzitter: ... maar ik stel voor dat ik het woord geef aan de heer Senesael.

Daniel Senesael (PS): Je n'étais pas là en 2010 ni en 2011, mais j'étais avec mon collègue Mathieu Bihet, il y a quelques semaines, sur le plateau de la RTBF pour visionner ensemble deux des quatre épisodes de *Godvergeten*, avec Mgr Harpigny. Mgr Harpigny s'était engagé, à la demande de l'animateur sur le plateau, en direct, à écrire au pape. J'aurais voulu savoir s'il a tenu son engagement, et éventuellement, si on pouvait prendre connaissance de son courrier.

Mgr Terlinden a parlé de la venue du pape en Belgique, et je reste sur cette thématique. Je pense que trois sujets devraient faire l'objet d'une vigilance particulière.

Premièrement, Mgr Terlinden a parlé du cas Vangheluwe et sa possible laïcisation. Cela a-t-il été sollicité auprès du pape de manière écrite, voire vindicative?

Deuxièmement, quand le pape viendra en Belgique, s'il vient, comment va-t-on organiser la rencontre avec les victimes, dont vous avez parlé, monseigneur? L'a-t-on déjà sollicité à cet effet?

Troisièmement, allez-vous adresser au niveau de la Conférence des évêques une demande formelle au pape concernant la reconnaissance, les excuses publiques, la prise en considération de la peine et de l'horreur vécues par ces victimes?

Je voudrais poursuivre sur ce que M. Van Hecke a dit. Je ne sais pas si vous vous rendez compte, mais on a passé des journées entières à écouter ces victimes. Moi, personnellement, je n'en ai pas dormi pendant certaines nuits. Ayant aussi été victime dans ma prime jeunesse, je pense qu'il faut se rendre compte de l'existence de ce ressenti sous-jacent et permanent en soi. Vous devez vraiment en tenir compte. Le pape, quand il viendra, doit faire un geste puissant, fort.

J'aurai trois thèmes à vous soumettre. Ces thèmes ont également fait l'objet de discussions sur le plateau de la RTBF. Ils participent d'une certaine prévention, d'une harmonisation, d'une prise en considération, et de solutions qui pourraient être apportées. Je veux vous proposer trois réflexions. La première, on en parle... Je ne suis pas

nécessairement convaincu, mais il s'agit de la question du célibat des prêtres. Doit-il être revu? Harmonisé différemment, ou pris en considération de manière plus spécifique? Deuxièmement, ne faut-il pas accorder aux femmes une plus grande représentation dans les organes de prise de décision au sein de l'Église? C'est aussi un thème qui fait débat. Je pourrais continuer, mais il y a un troisième thème dont j'ai déjà parlé tout à l'heure à vos prédécesseurs. Une chose me poursuit quelque peu. Est-il possible d'examiner et de mettre à jour les procédures canoniques de l'Église, pour garantir qu'elles reflètent les normes les plus élevées en matière de protection des victimes et de prévention des abus? Cela me semble un domaine particulièrement sensible, mais tellement important à mes yeux.

Je vous remercie, en tous cas, des réponses que vous pourrez apporter.

Guy Harpigny: Je vais répondre à la première question. Suite à l'émission *QR : Le débat* avec Sacha Daout, au mois de novembre, j'ai rédigé une lettre qui est datée du 16 décembre. Elle est partie chez le pape par la nonciature, donc la voie diplomatique. Je suis certain que la lettre est arrivée; je n'ai pas eu de réponse. Le contenu de la lettre est ce que j'avais promis. Sacha Daout m'avait dit: "Franchement, pensez-vous que tout le monde est persuadé que c'est grave, ce qui se passe? Il faut quand même que l'on se réveille, etc." Et j'avais répondu en pensant à des faits précis, que je ne pouvais pas dire à la télévision, qu'on n'avait pas fait le travail qu'il fallait. J'ai rappelé cela au pape en mettant des noms, mais je ne peux pas les dire ici. Je lui ai dit: "Je vous remercie pour tout ce que vous avez déjà fait comme nouveaux décrets, etc." Il a aussi changé le Livre VI du droit canonique, pour être beaucoup plus précis dans ces cas d'abus sexuels sur mineurs. La lettre est donc partie et j'espère que j'aurai une réponse. Mais ce n'est pas moi qui doit faire la réponse. Voilà pour la première question.

Luc Terlinden: Pour ce qui concerne Roger Vangheluwe, les évêques ont, de multiples fois, adressé cette demande. Et, au nom de mes confrères, je l'ai moi-même réitérée au début de cette année, sachant aussi qu'une procédure est en cours. Donc, c'est très clairement exprimé. Comme j'ai eu l'occasion de le dire dans la presse flamande, je partage aussi le sentiment de scandale du fait que Mgr Vangheluwe porte encore son titre aujourd'hui. Nous espérons vraiment que, pour la visite du pape, un éclaircissement soit apporté sur cette question.

Pour la rencontre avec les victimes, lors de sa visite, c'est aussi une initiative du pape lui-même.

Avec le pape et ses collaborateurs, je pense qu'une initiative viendra. Il sera évidemment important que ce soit pour le pape un temps de dialogue avec les victimes, qu'il puisse les accueillir et les rencontrer avec tout ce qu'elles sont et qu'elles puissent aussi s'adresser au Saint-Père en toute liberté.

Pour les excuses, très clairement, dans la préparation du voyage du pape, cet élément figure en tête des points. Après, c'est la liberté du pape de s'exprimer, mais il l'a déjà fait en d'autres circonstances. Et nous proposerons aussi – car le programme n'est pas encore élaboré ni définitif – un geste symbolique fort.

En ce qui concerne la prévention et le célibat des prêtres, je pense que nous sommes conscients que ce n'est pas seulement celui-ci qui est la cause des abus. Nous savons très bien qu'une grande majorité sont commis dans le cadre familial. Cela pose la question de la maturité affective des candidats. Quand je vois des cas que j'ai pu rencontrer ou que j'ai dû accompagner, souvent la maturité affective posait déjà problème. Lorsque quelqu'un s'engage dans le célibat et que l'Église reconnaît qu'il puisse vivre ce célibat, il faut vraiment bien discerner avec des gens compétents tels que des psychologues si cette personne a la maturité suffisante pour vivre des relations respectueuses envers les autres. Je crois que c'est le point.

Nous, évêques belges, aujourd'hui, nous plaçons aussi pour que l'on puisse ordonner des hommes mariés, comme nous le faisons déjà pour les diacres. Personnellement, si c'est le cas, je pense que nous pourrions justement être encore mieux et beaucoup plus vigilants – nous devons déjà l'être; pour moi, c'est clair, il ne faut pas attendre cela – sur cette maturité suffisante des candidats au célibat. Dans certains cas que j'ai rencontrés, il peut y avoir une sorte de refoulement ou bien un manque de maturité. Quand vous voulez leur donner une position d'autorité, comme c'est le cas du prêtre, cela peut faire des ravages. Donc, nous avons une responsabilité dans la prévention, vous avez tout à fait raison, de nous assurer autant que possible – parce que nous ne pouvons en être assurés à 100 % – que ces personnes ont une maturité suffisante pour vivre un célibat non seulement épanouissant pour elles, mais également respectueux dans toutes leurs relations, à commencer par les mineurs, mais aussi avec tout le monde et les majeurs. En effet, la question des abus sur majeurs a déjà été évoquée. Nous devons aussi nous y attaquer.

Pour ce qui est de donner plus de responsabilités aux femmes dans l'Église, c'est clairement aussi une priorité que nous, évêques de Belgique,

voulons nous donner. Concrètement, nous avons déjà formulé cette suggestion et soumis à la réflexion d'ordonner des femmes diacres, diacres qui sont, à côté des prêtres, d'autres collaborateurs de l'évêque. J'ai eu tout récemment l'occasion de désigner une femme à une fonction très importante, puisqu'elle est à la tête de toute une région du diocèse du Brabant wallon. Par des choses concrètes, nous pouvons déjà y travailler. J'en suis convaincu, parce que l'apport de femmes dans l'Église, mais aussi – pour citer un cas concret – pour ce qui est de la formation des futures prêtres, est inestimable. Dans le diocèse de Malines-Bruxelles, du côté francophone – j'ai été président du séminaire –, depuis des années, nous avons une mère de famille parmi les formateurs. Son apport, notamment sur ces questions que je viens d'aborder d'affectivité, de maturité, etc., est irremplaçable. C'est là aussi un changement structurel dans l'Église que nous voulons opérer. Quand on a parlé de réformer l'Église, il faut sortir de certains modèles cléricaux – il faut le dire! – très masculins et patriarcaux, pour une Église plus inclusive qui va pouvoir mieux prévenir certaines dérives par ce fait qu'on donnera notamment aux femmes davantage de responsabilités.

Pour votre dernière question concernant la procédure canonique, je laisse Mgr Harpigny vous répondre.

Guy Harpigny: Merci beaucoup pour la question. Je ne vais pas faire l'historique année par année. Je vais cependant dire que c'est en 2001 que Ratzinger, qui était à la Doctrine de la Foi, a demandé à Jean-Paul II de dire aux évêques et aux supérieurs religieux: "Lorsque vous avez une question d'abus sexuel sur mineur, vous n'êtes plus seul à la traiter. Il faut en aviser la Doctrine de la Foi, qui vous donnera des instructions." C'était assez clair.

Vous connaissez l'affaire Pican, cet évêque de Bayeux et Lisieux qui n'a pas suivi cette instruction et qui, du coup, a été non seulement condamné par la justice en France à trois mois de prison avec sursis, mais encore qui a reçu une lettre du préfet du dicastère pour le clergé, qui le félicitait parce qu'il n'avait pas dénoncé à la justice. Par après, quand cette lettre a été publiée, on a dit en 2010 que cela devait passer par la Doctrine de la Foi. Donc, on rappelle vraiment ce que l'on doit faire immédiatement.

Ensuite, progressivement – et le pape actuel a fait beaucoup – il y a eu des changements. On est mineur jusque quand? Maintenant, 18 ans. Avant, c'était 14, 16 ans. Cela dépendait des délits, si on peut dire.

Puis, quand quelqu'un apprend un fait, qu'une plainte est adressée à l'évêque, et que celui-ci ne fait rien, en disant que ce n'est pas grave, immédiatement, le Saint-Siège intervient. Il fait une enquête, et on punit celui qui n'a pas agi. Maintenant, on peut être, si on peut dire, révoqué comme évêque lorsque l'on ne fait pas son boulot.

Ensuite, le pape actuel a demandé qu'il y ait une procédure à suivre lorsque quelque chose arrive. Il y a un vade-mecum, comme on dit en latin, donc une procédure à suivre, depuis 2022, qui est très très simple et très très claire, avec des âges, etc. On mentionne les faits et puis on donne toute une série de peines prononcées lors du jugement par un tribunal ecclésiastique. Et il y a aussi toute une série de dispositions pour des gens qui ont fait le mal et qui ont purgé leur peine.

La peine la plus grave, c'est d'être reconduit à l'état laïc, comme on dit en langage suranné. Donc on est laïcisé. La peine la plus légère, c'est de pouvoir encore rester, mais uniquement pour des tâches administratives. Donc plus de contact avec la population.

On est de plus en plus sévères. Dans le Code de droit canonique, le pape a fait réformer un livre entier sur les peines pour que cela corresponde à la mentalité actuelle.

Autrefois, dans certaines régions du monde, on disait "c'est pas grave"... Et on a vu au Chili, on a vu dans d'autres pays du monde. Le pape envoie un émissaire personnel pour faire une enquête auprès de tous les évêques. Que s'est-il passé au Chili? Tous les évêques ont dû démissionner. Et après, on a repris ceux qui faisaient le bien. On est maintenant dans une période où ceux qui ne font pas leur travail sont directement suspendus, si on peut dire.

Voilà les grands changements qui ont eu lieu. Le pape François, c'est quelqu'un – on a la chance, dans un sens – qui sait gouverner. Il n'oublie pas les décisions qui ont été prises. Voilà la réponse.

Daniel Senesael (PS): Merci pour vos réponses et explications.

Mathieu Bihet (MR): Madame la présidente, je remercie les orateurs pour leur introduction. Je souhaitais revenir sur trois points mais M. Senesael m'a un peu coupé l'herbe sous le pied sur un point.

En ce qui concerne la visite du Pape, je ne suis pas sûr d'avoir bien saisi la conditionnalité que vous mettez, à savoir que, s'il n'y a pas de solution, il ne viendra pas. J'ai cru... Non, vous ne mettez pas de

condition. Je ne suis pas certain d'avoir bien compris votre propos par rapport à cela. J'aurais dès lors voulu un éclaircissement.

Vous parlez beaucoup de la venue du Pape. Mais quelle sera votre attitude vis-à-vis des victimes dans le cadre de cette visite papale en Belgique?

Le deuxième point sur lequel j'aurais voulu vous entendre, c'est sur la longueur des procédures. Je vous entends dire que vous avez demandé la laïcisation à plusieurs reprises. Vous avez dû répéter cette demande. Je ne perçois pas bien les obstacles et les difficultés aujourd'hui sur cette longueur de procédure. Qu'est-ce qui va en fait nous rassurer? Enfin, je ne suis pas sûr que cela ne doive nous rassurer ou que ce soit de nature à nous rassurer mais comment expliquez-vous que, cette fois-ci, cela va fonctionner et que, finalement, ces sanctions et procédures prennent un temps absolument considérable? On sait qu'il y a une lenteur qui est quand même toujours pénalisante pour les victimes elles-mêmes. J'aurais voulu vous entendre également sur ce deuxième point.

Luc Terlinden : Pour ce qui est de notre attitude autour de la visite du Pape, il est clair que nous voulons vraiment l'inviter à poser des gestes forts, à cette rencontre, pour nous unir en tant que responsables de l'Église de Belgique et, ce, à côté de tout le reste, car cela ne doit pas nous dédouaner de poursuivre et d'approfondir, comme vous le demandez, ce que nous faisons. Il est sûr que nous allons nous unir et c'est évidemment un moment particulier car cette visite du Pape, s'il vient, suscitera beaucoup d'intérêt pour les victimes, pour vraiment leur donner toute leur place et leur reconnaissance, mais aussi pour l'Église de Belgique, afin qu'elle puisse exprimer vraiment non seulement ses excuses mais aussi ses engagements à approfondir davantage encore cette écoute, cet accueil, cette reconnaissance des victimes et ce soutien que nous voulons apporter.

En ce qui concerne la longueur de la procédure, j'imagine que vous faites allusion à Vangheluwe. En fait, les procédures sont très accélérées. Ce qui se passe avec Roger Vangheluwe, c'est qu'il a déjà été sanctionné en 2011. Alors, dans l'Église comme en droit chez nous, on ne peut pas juger une deuxième fois quelqu'un pour les mêmes faits. C'est pourquoi, pendant tout un temps, on nous a dit qu'il avait déjà été sanctionné.

Nous, nous soutenons et nous appuyons le fait qu'il y a aujourd'hui une connaissance plus grande des faits et nous demandons au Vatican de prendre une nouvelle sanction. Je suis d'accord avec vous mais je crois que, dans notre expérience pour d'autres cas en dehors de celui de Vangheluwe,

puisque'il y a déjà eu cette sanction qui explique un peu les choses, en effet les procédures sont beaucoup plus rapides. Je vois un temps de réaction... Maintenant, dans le mois parfois, on a déjà une réponse, ce qui est quand même un grand plus dans ce cas-ci.

Vanessa Matz (Les Engagés): Merci, madame la présidente. Moi, j'aurais une question assez directe et probablement très impertinente à Mgr Terlinden. Vous avez tous redit la nécessité de la transparence, de travailler vraiment en faveur des victimes, qu'il y a une époque qui est révolue, qu'il y a maintenant, etc. J'aurais voulu savoir si, dans un souci de transparence, vous pourriez mettre sur la table les dossiers qui avaient été, dans le cadre de l'opération Calice, saisis et qui, je vais dire avec une irrégularité, ont dû être rendus. À savoir, si dans ce souci de transparence et... parce que l'opinion publique a été, évidemment, comme tout le monde je vais dire, extrêmement choquée de savoir que l'opération Calice s'est arrêtée à un moment donné parce qu'il y a eu, évidemment, des irrégularités dans la procédure et que les dossiers qui avaient été saisis ont dû être rendus à l'Église. Je me dis, est-ce qu'un geste de transparence ne serait pas de pouvoir déposer ces dossiers pour que la commission puisse en prendre connaissance? Par rapport à l'opinion publique qui est assez ébranlée sur ce... ça a encore été rappelé dans le reportage *Godvergeten*.

Luc Terlinden: Bruno va préciser, mais... D'abord, dire que la justice dispose toujours de ces dossiers. Il y a aujourd'hui une enquête du Comité supérieur de la Justice...

Vanessa Matz (Les Engagés): Oui, bien sûr.

Luc Terlinden: ...avec laquelle nous ne pouvons pas interférer, et puis, le parquet est en cours, donc hein. Je vais dire, je pense que ce n'est pas à nous de déposer ces dossiers.

Vanessa Matz (Les Engagés): Il y a quand même une série de dossiers qui vous ont été... je veux dire... qui avaient été saisis, sur lesquels il y a des irrégularités, donc euh... ils ne sont plus dans les mains de la Justice.

Luc Terlinden: Euh, oui, enfin... Je vais laisser Bruno – M. Spriet – s'exprimer, parce qu'il va bien vous éclairer là-dessus.

Bruno Spriet: Het moet duidelijk zijn dat de huiszoekingen van 2010 op de zetel van het aartsbisdom niet de enige huiszoekingen waren. Er zijn ook huiszoekingen gedaan bij de commissie-Adriaenssens. Daarna zijn er huiszoekingen gedaan bij verschillende bisdommen. Al die

dossiers zijn nog steeds in het bezit van het gerecht, van het parket.

Over de huiszoeking bij het aartsbisdom is achteraf door de rechtbank geoordeeld dat men de opdracht voor de huiszoeking breder heeft geïnterpreteerd dan wat men mocht doen. Men heeft de algemene archieven van het aartsbisdom meegenomen en niet enkel de specifieke dossiers over misbruik.

In de vier jaar dat die dossiers bij het gerecht hebben gelegen, heeft men een derde van die documenten gescand en gedigitaliseerd, maar die documenten zijn bij ons weten nog altijd aanwezig op de griffie. Men kan ze in het kader van het onderzoek nog altijd bekijken. De andere dossiers, waarvan sommigen zeggen dat zij de kroonjuwelen zijn maar waarvan wij zeggen dat dat het algemeen archief van het aartsbisdom is, documenten die niets met misbruikdossiers te maken hebben, is inderdaad teruggegeven.

De 475 dossiers die bij de commissie-Adriaenssens zijn ingediend, maken nog altijd deel uit van het onderzoek. Ook de misbruikdossiers die in beslag genomen zijn bij het bisdom Doornik, het bisdom Hasselt, het bisdom Gent, enzovoort zijn nog altijd deel van het onderzoek.

Sommige advocaten hebben er belang bij de indruk te wekken dat belangrijke dossiers teruggegeven zijn, maar die dossiers behoren tot het algemeen archief van het aartsbisdom. Het gaat niet om de dossiers over misbruik. Het parket is wel degelijk in het bezit van alle relevante stukken in verband met de misbruikdossiers.

Ik meen dat het in het onderzoek, dat nog steeds bezig is, Operatie Kelk, in de eerste plaats aan het parket is, aan Justitie, die dossiers te onderzoeken, en dat er een zeker gevaar van interferentie is tussen het onderzoek van de commissie en het lopende onderzoek. Maar dat laat ik aan de voorzitter.

De voorzitter: Dat is de reden waarom er onderzoek gevraagd is aan de Hoge Raad voor de Justitie. Wij verwachten binnenkort de resultaten en die zullen dan ook worden voorgesteld. Maar de vraag raakt inderdaad aan dat luik. Dat klopt.

Vanessa Matz (Les Engagés): Madame la présidente, j'ai encore une question mais pas sur le même thème que l'opération Calice.

Je m'adresse aux intervenants. Par rapport à ce que vous avez mentionné, j'ai l'impression que, quand vous dites "nous sommes prêts à collaborer avec un point de contact plus général pour l'ensemble des victimes d'abus sexuels, qu'elles

soient dans l'Église ou autre part", vous voudriez diluer un petit peu votre responsabilité en disant qu'au fond, "il n'y a pas que chez nous". On le sait évidemment bien puisque notre commission porte non seulement sur les abus sexuels dans l'Église mais aussi dans d'autres cas. Je trouve qu'à ce niveau-là, il y a peut-être une remise en question qui doit aussi être faite.

Tout à l'heure, vous avez répondu: "Mais au fond, vous, le Parlement, qu'avez-vous fait par rapport aux recommandations?" La présidente vous a dit que c'était notamment l'objet de cette commission-ci. Si je peux me permettre, j'ai quand même envie de dire qu'il y a une petite différence. Le Parlement n'est pas auteur, vous non plus, mais l'Église bien. Les rôles sont quelque peu différents.

Ce que vous n'avez pas l'air de sentir et d'appréhender, c'est la double voire la triple peine des victimes qui pour beaucoup sont venues nous dire – je ne dis pas que c'est la majorité, je ne dis pas que c'est tout le monde – que le traitement qu'elles ont reçu dans le cadre de l'Église a été un traumatisme énorme par rapport à ce qu'elles avaient déjà vécu précédemment.

C'est quelque chose qui est un fil rouge dans les témoignages. Quand on vous entend dire maintenant "au fond, on a fait tout ce qu'on pouvait et cela été bien fait, etc.", je pense qu'il faut à un moment donné, et c'est là-dessus que j'aimerais vous entendre, se demander ce que l'on peut mettre maintenant en place pour vraiment accueillir ces victimes, pour les reconnaître afin qu'elles se sentent respectées. Certaines ne se sentent pas respectées parce qu'elles considèrent que l'indemnisation n'est pas tout, que l'indemnisation n'est pas suffisante par rapport au traumatisme. Il y a aussi cette volonté de travailler dans un circuit relativement clos. Quelque part, c'était vous qui appréciez ce que les auteurs de l'Église avaient fait. Cela donne une impression de circuit fermé. Je comprends que vous disiez maintenant vouloir mettre en commun et prendre votre part de responsabilité mais il faut que les autres la prennent. Cela ne dilue en rien la responsabilité qui est celle de l'Église en général et évidemment celle des auteurs.

Luc Terlinden: Cela ne dilue en rien notre responsabilité. Je pense que vous venez de dire que pour certaines victimes, c'est un problème que les points de contact, ou les possibilités de médiation ou autres, soient encore internes à l'Église. C'est pour cela que nous plaçons pour des points de contact extérieurs et neutres. Toutefois nous allons continuer, je pense, quoi qu'il arrive, à prendre des initiatives, comme l'a dit Mgr Bonny, aussi au niveau pastoral, parce qu'il y

a des personnes qui attendent de l'Église de pouvoir vivre un processus de reconnaissance, d'accompagnement. Mais notre but est vraiment de pouvoir aider davantage les victimes, notamment les victimes qui ne s'y retrouvent pas aujourd'hui; je le comprends et c'est légitime. Ces victimes demandent plus de neutralité, vous voyez. Même si, ce que nous avons essayé de faire, nous essayons, en toute honnêteté, de le faire en transparence. Notamment à partir des recommandations de la commission parlementaire.

Je comprends ce que vous dites et c'est aussi cela, en fait, notre demande. Il y a des victimes qui souhaiteront, et qui souhaitent, avoir, en effet, un terrain neutre pour pouvoir vivre ce chemin. Par ailleurs ce n'est pas pour nous dédouaner; nous sommes prêts à collaborer et à nous investir dans cette voie, mais aussi, nous-mêmes, comme Église, à avoir les meilleurs moyens, parce qu'il y a aussi des victimes qui se tournent vers nous pour demander un accompagnement, une reconnaissance. Victimes d'abus à l'intérieur d'une relation pastorale, ou à l'extérieur. Et là, j'ai reçu assez récemment une victime wallonne qui m'a dit qu'elle rêvait de faire une ASBL au sein de l'Église pour cet accompagnement, pour aider les personnes. Je lui ai dit: "On se revoit à la fin de la commission. On va revoir cela ensemble aussi." C'est pour moi un point essentiel.

C'était la fin de mon intervention. Comme on l'a fait en 2010-2012, il faut vraiment qu'en sortant d'ici on souhaite collaborer, en toute transparence, comme vous le demandez, en toute honnêteté pour le bien des victimes. Parce qu'il faut quand même revenir à ce qui est le centre même de notre présence ici. Si on veut aider les victimes, je pense qu'il est tellement essentiel que nous essayions de collaborer, comme on le fait aujourd'hui. De pouvoir se rencontrer, s'écouter, pour essayer de trouver des solutions qui aideront les victimes au mieux.

Bruno Spriet: Meerdere onder u hebben de indruk dat wij onze verantwoordelijkheid de voorbije twaalf jaar zijn ontlopen. Die indruk is sterk gewekt in de media de voorbije maanden. Na de commissie hebben wij echter in alle stilte en in het belang van de slachtoffers voortgewerkt aan maatregelen. We hebben over de bisdommen heen meer dan zestig vormingen opgezet voor onze medewerkers. We hebben nieuwe mensen een opleiding gegeven over dit thema. Na het einde van de arbitragecommissie hebben we de opvangpunten voortgezet. We hebben daders en plegers, ook voor verjaarde feiten, effectief gesanctioneerd en effectief maatregelen genomen opdat het niet meer zou gebeuren. De zeventien

recente feiten na 2011 zijn effectief doorverwezen naar Justitie, de betrokkenen zijn geschorst en er zijn maatregelen genomen.

Ik heb er alle begrip voor dat er slachtoffers zijn die teleurgesteld zijn, van wie de wonden helemaal niet geheeld zijn. Daar heb ik absoluut alle begrip voor. De kerk heeft echter wel twaalf jaar lang voortgewerkt aan een beleid rond misbruik. Dat is ook voortgegaan toen er geen media-aandacht was en dat is ook voortgegaan toen de arbitragecommissie was gestopt.

Sophie De Wit (N-VA): Dat kan goed zijn, maar wij hebben hier wel getuigen in deze commissie gehoord die duidelijk hebben gezegd dat zij tijdens hun arbitrage of tijdens Dignity, alhoewel hun zaak nog niet verjaard was, niet voor de keuze gesteld waren om naar Justitie te gaan. Ik wil ervan uitgaan dat het wel de bedoeling is geweest van het instituut om het op die manier te doen, maar daarom is het op het terrein niet altijd gebeurd. Wij hebben getuigenissen gehoord van mensen die afgeraden werden om toch naar Justitie te gaan, zelfs wanneer de feiten nog niet verjaard waren. U begrijpt dat vanuit die getuigenissen er een gezonde argwaan moet zijn om dat aan te kaarten en daar vragen rond te stellen. Dat is ook onze taak als onderzoekscommissie. Die getuigenissen zijn er immers ook. Het is misschien niet de bedoeling geweest, maar het is wel gebeurd.

Johan Bonny: Dat spreken in grote meervouden, zoals dat er dossiers zijn en dat er dingen zijn, los je maar op één manier op: breng dat dossier naar voren. In het enige dossier dat hier naar voren is gebracht, was ik, volgens mij, rechtstreeks betrokken vanaf het allereerste gesprek.

Wat de heer Manu Keirse in de vorige commissievergadering heeft verklaard, is in zijn integraliteit 100 % waar. Aan de betrokken dame heb ik zelf gezegd: "Mevrouw, u weet toch, vooraleer wij één stap kunnen zetten, dat Justitie er is?" Ze antwoordde: "Nee, dat wil ik niet. Ik wil twee dingen: ik wil zelf geholpen worden en ik wil dat de dader gestopt wordt." Ondertussen was die man diaken. Wij hebben haar vragen opgepakt, zoals zij het zelf wilde. Zij heeft er ons uitvoerig voor bedankt.

Dit dossier zit nu zelfs bij Justitie. Laat Justitie maar oordelen. De clue van wat ik wil zeggen is dat, als wij aan die mevrouw hadden gezegd: "Wij staan niet tot uw beschikking, trek uw plan, bij manier van spreken, met uw verhaal", dan zat het dossier inderdaad bij Justitie, maar dan verzeker ik u dat zij niet was geholpen op de manier waarop ze is geholpen en had ik die diaken toen ook niet kunnen aanpakken. Justitie is een weg. Achteraf gezien

hebben we haar hulpvraag opgepakt. Als er andere dossiers zijn, dat men ze dan naar voren brengt, maar niet in veralgemenende cijfers waarbij wij niet kunnen weten over welk dossier het gaat.

De **voorzitster**: Het ging niet over het dossier dat u aanhaalde, maar over een ander dossier. U moet weten, monseigneur, dat heel veel mensen meeluisteren of meekijken naar deze vergaderingen. Na een hoorzitting sturen mensen vanuit hun eigen ervaring heel vaak informatie door en zeggen ze dat de verklaringen tijdens de hoorzittingen niet kloppen. Er zijn ook mensen die zich aanbieden om te komen getuigen. We bekijken met de commissie in welke mate dat nog mogelijk is. Ik had het niet eens over dat dossier. U moet ook begrijpen dat wij openbare vergaderingen en vergaderingen achter gesloten deuren hebben gehouden. Het lijkt me dan ook maar normaal dat wij daarover niet in individuele termen spreken.

Johan Bonny: Mevrouw de voorzitster, dat begrijp ik volledig. Het onderstreept wat we daarnet hebben gezegd. Als de kerk het doet en zelfs goed doet, wordt ze er nog van verdacht dat ze het niet goed heeft gedaan. Er zou beter één neutraal opvangpunt komen, waarnaar wij slachtoffers kunnen doorsturen. Het hoeft daarom niet in eerste lijn Justitie te zijn. Als het slachtoffer bij dat opvangpunt is geweest, kan het dan terug naar ons komen en kunnen wij bekijken wat we kunnen doen.

De **voorzitster**: Ik deel uw standpunt. Dat is ook een deel van de kritiek van slachtoffers.

Ben Segers (Vooruit): Mijnheer Bonny, ten eerste heb ik een technische vraag. Er is al verschillende keren sprake geweest van zeventien daders sinds 2011.

Ik kan dat niet rijmen met wat ik in het jaarverslag lees. U moet het mij dan maar uitleggen. Wanneer ik echter het meest recente jaarverslag bekijk, dan staat daarin onder de titel 'Feiten van het afgelopen jaar' achttien daders. Het gaat dan alleen over meldingen van het voorbije jaar.

Bruno Spriet: Mijnheer Segers, u spreekt over meldingen die het voorbije jaar bij ons zijn binnengekomen. Dat staat in het rapport. Dat gaat over meldingen van de voorbije tachtig jaar, waarvan de feiten zich de voorbije tachtig jaar hebben afgespeeld. Ik spreek over feiten van misbruik die zich na 2011 hebben afgespeeld. U moet daarin een duidelijk onderscheid maken. Wij krijgen meldingen binnen van personen die al lang door Justitie zijn veroordeeld en door ons gesanctioneerd en geaïciseerd.

Bij die achttien daders zijn er die al geen priester meer zijn en al geschorst zijn. Ik begrijp dat zulks verwarrend kan zijn, maar dat is hoe u dat onderscheid moet begrijpen.

De **voorzitster**: Collega's, laten wij ons aan de afspraken houden. Wanneer ik vraag of iemand vragen wil stellen over hetzelfde thema, ga ik er ook van uit dat ze over hetzelfde thema gaan. Dat is collegiaal zijn tegenover iedereen.

Mevrouw Daems had daarnet al aangegeven dat zij wou spreken. Mijnheer Van Hecke, had u vragen of opmerkingen over hetzelfde thema?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitster, ik wil heel kort spreken over wat daarnet is verklaard.

Mijnheer Bonny, u stelde dat de kerk in de casus die u beschreef haar misschien beter kon helpen dan dat zij klacht zou indienen bij Justitie. Het is echter geen of-ofverhaal. Stel dat iemand met een verhaal bij jullie komt. Het probleem wordt geschetst. Jullie zouden stellen interne maatregelen te kunnen treffen, zoals de priester op non-actief zetten of een diaken ontslaan. Het is echter niet omdat het slachtoffer voor Justitie kiest dat jullie dat niet meer kunnen doen. Het is toch geen of-ofverhaal, maar een en-enverhaal.

Het kan dus een goede optie zijn om intern maatregelen te treffen, maar tegelijkertijd ook het advies te geven naar Justitie te stappen.

Johan Bonny: Mijnheer Van Hecke, ik ga helemaal akkoord. Op die manier is het ook ongeveer gelopen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Bonny, ik ben blij dat wij daarover wel akkoord gaan.

Johan Bonny: Mijnheer Van Hecke, ik ga helemaal akkoord. Achteraf gezien zou het voor iedereen, en zeker voor mij, veel beter geweest zijn mocht zij rechtstreeks naar Justitie zijn gestapt en daar zijn gebleven. Ik merk u echter op dat zij dan niet geholpen zou zijn geweest.

Met het voorstel dat de twee samengaan, ga ik helemaal akkoord. Ik ga akkoord dat beide kunnen samengaan. Nu zit het dossier bij Justitie. Het mag daar ook blijven. Manu Keirse en ikzelf blijven gegeneerd over dat dossier.

Wat er ook gebeurd is, wij willen haar helpen. We zijn niet gelukkig met wat de journalist ervan gemaakt heeft. Het heeft haar zaak namelijk veel

bemoeilijkt. Ze mag echter op hem en op mij blijven rekenen en weet dat ook, want ik heb haar dat via een tussenpersoon gemeld. Wij hebben haar geholpen, tot haar tevredenheid. Nu zit het bij Justitie, waar het misschien meteen terecht had moeten komen of vooraf.

Men zou de zorgproblematiek en de Justitieproblematiek echter beter samen aanpakken, daarin hebt u gelijk.

De **voorzitter**: Als we het eens zijn, bereiken we al veel.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik wil u ook twee vragen stellen over preventie en over schuldig verzuim.

Mijn eerste vraag gaat dus over preventie. U hebt inspanningen geleverd om de vorming van priesters te verbeteren en richtlijnen uitgewerkt om de alertheid voor problematische situaties te verhogen. Ik heb echter nog een vraag over de toepassing daarvan. Uit documenten van de kerk zelf blijkt namelijk dat er een systematische bevraging gepland is om na te gaan of medewerkers weet hebben van situaties die neigen naar fysiek, psychisch of seksueel grensoverschrijdend gedrag. De antwoorden in die documenten variëren echter enorm. Ze variëren van "in het begin van dit jaar is deze bevraging gebeurd bij de dekens en op de priesterraad en ik ben van plan dat ieder jaar te doen" tot "deze systematische bevraging is nog niet gebeurd" en "de systematische jaarlijkse bevraging wordt niet gedaan". Ik lees dat er bij de Broeders van de Christelijke Scholen geen bevraging gepland is. Ze variëren ook van "wanneer situaties ter sprake kwamen werd hiervan kennisgenomen" tot "een systematische bevraging naar verdachte situaties gebeurt via de dekens, die we hiermee belasten. Alle pastores worden uitgenodigd om verdachte situaties steeds te melden".

Ik vind dat nogal een halfslachtige aanpak en dat verontrust mij. Het gaat hier namelijk om zware misdaden, maar ik heb de indruk dat dit nog niet volledig is doorgedrongen. Ik zou niet weten hoe ik het anders kan verklaren.

Mijn tweede vraag gaat over schuldig verzuim. U verwijst dikwijls naar de complexe structuur van de katholieke kerk, met de onafhankelijkheid van bisdommen en religieuze ordes. Het gaat uit van onmacht. Ik vind echter dat die onmacht in schril contrast staat met het feit dat de kerk er decennialang in geslaagd is om dat misbruik stil te zwijgen. Het lijkt wel alsof er een heel efficiënt draaiboek bestaat om de waarheid te verbergen. Dat toont toch aan dat als het erop aankomt, de

kerk er wel in slaagt een centraal beleid uit te voeren? Of niet?

De **voorzitter**: Geen gemakkelijke vraag.

Johan Bonny: Er zitten verschillende onderdelen in de vraag. Wij hebben een nationale commissie die erover waakt dat er vorming inzake preventie gebeurt. Elke entiteit moet dat organiseren binnen haar eigen schoot. Elk bisdom moet dat dus organiseren voor zijn priesters, elke congregatie voor haar paters. Wij waken er wel over dat dat gebeurt. Er wordt elk jaar gevraagd om te rapporteren over wat er is gedaan, zodat wij vanuit de commissie kunnen bijsturen indien wij zien dat een bepaalde groep niets heeft gedaan.

Sommige entiteiten zetten bijvoorbeeld wat meer in op misbruik van minderjarigen, in het bisdom Antwerpen hebben wij zelf de problematiek aangepakt die meer voorkomt, namelijk misbruik van meerderjarigen. De dossiers die ik in mijn bisdom heb gehad sinds 2011 gingen niet meer over minderjarigen – ik bedoel de feiten – maar over misbruik van meerderjarigen. Wij kunnen de zwakke broertjes wat betreft de vorming er dus uit halen.

Het klopt ook dat een aantal spelers, vooral congregaties, verdwenen zijn. Er zijn nog een paar grote congregaties, zoals de salesianen, de jezuïeten, de broeders van liefde – de congregaties die u uitnodigt –, maar er zijn heel wat congregaties die ongeveer weg zijn en waarvan het rapport heel klein is.

Bovendien moeten wij de preventie steeds meer richten op de instellingen die uit de congregaties of de kerk zijn voortgekomen en minder op de congregaties, want die zijn bijna weg. De laatste paters zitten in een bejaardentehuis, maar al die scholen bestaan nog. Het zijn de scholen waarop wij nu moeten inzetten, maar daarvoor moeten wij werken via het onderwijs om dat gedaan te krijgen.

Het moeilijkst om uit te leggen is hoe de kerk aan elkaar hangt en hoe de hiërarchische structuren werken. Wij worden geïdentificeerd met de hiërarchie en daar is iets van aan, maar als men al lachend zegt dat de kerk geen koninkrijk maar een republiekje is, dan zit men dicht bij de waarheid. Zelfs onze Bisschoppenconferentie is geen regering. Mijn collega's hebben uiteindelijk niets te zeggen in mijn bisdom en ik niets in het hunne. Ik heb geen recht op de informatie over de misbruikers of de slachtoffers in een ander bisdom. Ik moet daarom bedelen. Zelfs als referent moet ik bedelen om dat te weten te komen.

Ik kan geen verplichtende maatregelen nemen,

noch in het bisdom Gent, noch in het bisdom Hasselt, mijn twee burens. Laat staan dat ik dat zou kunnen bij de norbertijnen of de grote congregaties. Men kan alleen motiverend, inspirerend werken. Bovendien hebben zij eigen overheden in Rome.

Ik weet dat u nu denkt dat dat een echte poespas is. Wel, ik denk dat soms ook. Zolang het leven meezit, is dat allemaal goed en is het van: leve de creativiteit. Maar in probleemsituaties hebben wij een tekort aan operationele consistentie.

Voor wat het misbruik betrof hebben we, sinds 2010, met zijn tweeën een tandem getrokken. We hebben structuren moeten scheppen, verbindingen maken die niet bestonden. We hebben ons soms zelfs moeten opdringen, zowel bij de andere bisschoppen als bij de congregaties. Vergelijk dat alstublieft niet met een regering of met de top van een bedrijf.

Maar u hebt volledig gelijk: uiteindelijk moet iemand aansprakelijk zijn. Uiteindelijk mogen we ons niet verstoppen achter anonieme commissies of boeken, zoals de codex van kerkelijk recht. Er moeten mensen zijn die hun gezicht willen tonen.

Greet Daems (PVDA-PTB): U schetst nogmaals de problemen waar het op vastloopt: de structuur die zo diffuus is. Maar als er al 20 jaar wordt vastgesteld dat die structuur in de weg zit om daders op te sporen, te bestraffen of te ontslaan, waarom wordt daar dan niets aan gedaan?

Johan Bonny: In de periode na Dutroux, met de eerste commissie en de parlementaire onderzoekscommissie, is de zaak wel aangepakt. Het is zeker zo dat er vroeger veel te weinig samenhang was. De ontwikkeling is begonnen met de eerste commissie-Halsberghe. Zo is het dan elke keer wat verder gegaan en is er meer verbinding geschapen.

Bruno Spriet: Het is toch belangrijk om te zeggen dat wij gevraagd hebben aan alle congregaties – dat zijn er in Vlaanderen meer dan 250, en we hebben hen daar ook toe gebracht – om de beleidsdocumenten en de aanpak van de Bisschoppenconferentie mee te ondertekenen en zich daarvoor mee te engageren. Binnen onze mogelijkheden hebben we veel moeite gedaan om dat vooruit te duwen.

U vermeldt de Broeders van de Christelijke Scholen. Veertig jaar geleden hadden zij een heel directe en actieve rol in de scholen. De paters waren zelf actief in de klas. De misbruikverhalen komen uit die periode. Vandaag is dat een heel verouderde congregatie, met een gemiddelde

leeftijd van 80 jaar. Niemand heeft daar nog een actieve rol in de schoolcontext. De erfgenamen daarvan, de schoolbesturen, passen het decreet van het Vlaamse onderwijs omtrent de omgang met misbruik toe. Dat valt nu niet meer onder de kerkelijke aanpak, zoals dat vroeger het geval was. Dat is een goede zaak.

In verband met uw vraag over schuldig verzuim merk ik op dat dat een heel specifiek juridisch concept is. Mij lijkt die hier niet correct gebruikt te worden. U kunt spreken over nalatigheid en andere fouten. De kerk heeft vandaag en in het verleden al meermaals gezegd dat er vroeger inderdaad fouten gebeurd zijn, dat wij ons daarvoor diep schamen en dat we het vandaag absoluut anders willen aanpakken.

U wekt daar echter de indruk dat er een systematiek in zat, dat er een instructie was vanuit – ik weet niet – kardinaal Danneels of zo. Sorry, maar dat is een heel zware aanklacht en het lijkt me niet bewezen dat dat intentioneel en systematisch het geval was. Als dat wel zo zou zijn, zou dat het best voor het gerecht komen, want dan is het een juridische vraag. Dit is trouwens de opzet van operatie kelk : te onderzoeken wat er van die aanklacht kan bewezen worden.

We hebben wel vastgesteld dat dat regelmatig gebeurde door individuele leiders, volgens mij eerder uit onwetendheid, klungeligheid en hun wil om de problematiek in de taboesfeer te houden. Dat zeg ik niet om het goed te praten. Wat daar gebeurd is, is verschrikkelijk en dat had niet mogen gebeuren. Maar het is niet systematisch gebeurd. Het beste bewijs daarvan is dat er ook voorbeelden zijn van zaken die men wél heeft aangepakt, ook in die jaren. Die zaken kunt u terugvinden in de dossiers van Operatie Kelk bijvoorbeeld. Daar bestaan heel duidelijke bewijzen van, dat bepaalde dossiers ook in de jaren voor 2000 duidelijk aangepakt zijn. Versta me niet verkeerd: het was eerder de uitzonderling en het is veel te weinig gebeurd.

De voorzitter: Af en toe worden we terug gekatapulteerd naar de commissie van 2010-2011. U mag ons dat niet kwalijk nemen. We hebben toen ook bisschoppen op bezoek gehad. U zegt dat er geen systematiek was maar we hebben die daar wel ontdekt bij de toen aanwezige bisschoppen. Ze zeiden allemaal: het is niet mijn bisdom, ik kon er niks aan doen. Het is de paus, het is een orde ...

Ik begrijp dat de structuren zo diffuus waren, zoals u hebt uitgelegd. Ik herinner mij dat ik toen een vraag gesteld heb naar de morele verantwoordelijkheid. U bent allemaal herders. Als het tot bij u komt, maar u zegt dat u er niets aan

kon doen omdat het niet uw bisdom was ... Ook al is de structuur er niet naar, toch zou ik denken dat men als mens, als herder, daar voorbij zou proberen te gaan. Ik denk dat dat in het verleden te weinig is gebeurd. Ik zeg niet dat het nooit is gebeurd. Misschien zijn er wel dossiers waarin dat is gebeurd. Operatie Kelk kennen wij niet. Dat heeft wel toegelaten dat dergelijke feiten zich konden blijven herhalen, dat dat kon blijven leven. Ik merk dat er doorheen de jaren wel een verandering in de mindset is gekomen, maar toen hebben we wel gezien dat die systematiek om het gedekt te houden er wel was.

Ik heb de vraag ook aan de vorige sprekers gesteld. Mgr. Van Looy is nadien nog naar mij gekomen. Hij zei mij: "Als ik teruglees wat er toen is gezegd, dan denk ik ook: ai ai." Ik ben blij dat hij dat heeft gezegd, maar ik kan die vraag ook aan u stellen. U zegt dat er geen systematiek was, maar uit de debatten van toen leek dat alleszins wel zo te zijn.

Mijnheer Van Hecke, u wilt daarop inpikken waarschijnlijk?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Die beelden bestaan ook. Toen de heer Danneels naar de commissie kwam en wij hem vroegen waarom hij niets deed met die brieven die hij ontvangen had, de mondelinge en schriftelijke klachten, antwoordde hij dat hij nooit iets had ontvangen. In de tribune zat de heer Devillé met zijn handen in de lucht. Dat hebben wij meegemaakt. Het was geen onderzoekscommissie. Het was niet onder ede. Iedereen kon hier vertellen wat hij wilde.

Ik wil daar nog een kleine vraag aan toevoegen. Mijnheer Bonny, u neemt in uw bisdom de maatregel dat een priester niet meer in de buurt van minderjarigen in scholen mag komen, maar die priester gaat naar West-Vlaanderen en de bisschop van Brugge weet dat niet. U hebt hier zelf gezegd dat u soms moet bedelen om informatie in andere bisdommen. Jullie zien elkaar regelmatig in de Bisschoppenconferentie. Al die bisschoppen zitten daar samen. Kunnen jullie daar geen systeem uitwerken waardoor die gegevens kunnen worden uitgewisseld? Bij de politie werkt men met de databank ANG. Bij Justitie komt men bij een veroordeling in het strafregister terecht. In de kerk zijn er allemaal schotten. Kunnen jullie dat niet zelf? We moeten toch geen wet maken om zo'n systeem voor jullie uit te werken? Kunnen jullie zelf niet iets organiseren om de informatie te laten doorstromen op een eenvoudige manier?

Luc Terlinden: Ik denk dat wij dat vandaag doen. Vorig jaar ging een geschorste priester naar het bisdom Doornik. Ik heb direct monseigneur

Harpigny op de hoogte gebracht. Hij heeft dat opgevolgd, ook met zijn vicaris. We blijven in contact om dat op te volgen. Ook voor het buitenland hebben we de mogelijkheid om de bisschop daar te interpellieren over bepaalde zaken. Ik denk dat er nu een nieuwe cultuur in ons land in de kerk bestaat op dat vlak.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik ben blij met een nieuwe cultuur, maar het hangt af van uw initiatief om het mee te delen aan de heer Harpigny. Ik zou graag zien dat, als er een priester bij de heer Harpigny toekomt, hij die naam in de computer kan intikken en dat hij rood licht of groen licht krijgt, bij wijze van spreken. Het zou niet mogen afhangen van de goodwill of de reflex van de ene of de andere om dat te melden. Dat is de vraag.

Luc Terlinden: En France, ils ont mis en place un système national de carte – on appelle ça le cèlibret, je ne rentre pas dans le détail – qui autorise un prêtre à célébrer la messe, etc. Chaque prêtre doit pouvoir prouver, là où il va, qu'il est bien autorisé, en ordre. Et chaque année, ils doivent renouveler ce système. Donc, en France, ils ont été un pas plus loin après le rapport de la CIASE en instaurant un système; aussi avec une base digitale pour suivre, en effet, ce genre de situation.

Johan Bonny: Ik ben het opnieuw eens. Als er sinds 2010-2011 potentieel een pater of een priester van een ander bisdom bij ons wil komen werken, moet het duidelijk zijn en moet hij de bevestiging krijgen dat er geen dossiers aanhangig zijn. Het werkt langs de persoonlijke vraag. Ik ben zelf al altijd voorstander geweest van een soort centraal register, vertrouwelijk te beheren. Het moet zelfs niet door een bisschop beheerd worden. Als men iemand wil benoemen, kan dan een groene kaart worden gevraagd bij die instelling.

Dat hebben wij in onze kerk nog niet gedaan gekregen. Tot zover reikt de bereidheid om gegevens samen te voegen. We zijn ondertussen wel begonnen aan de samenvoeging van de archieven van de laatste decennia, omdat die ook nog in bisdommen of congregaties worden beheerd. Het archief van het opvangpunt proberen we samen te krijgen. We moeten wel rekening houden met de privacywetgeving. Daar zit nog een angel onder het gras. Mag dit centraal aangelegd worden of niet?

Bruno Spriet: Daar vragen we toch uw hulp rond die privacywetgeving. In Nederland is een atletiekvereniging veroordeeld voor het centraal bijhouden van gegevens van ouders, omwille van de privacywetgeving.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): We keuren elk jaar een tiental wetten goed in het Parlement waarbij er ergens een of andere databank is. Je vraagt advies aan de Privacycommissie. Als er opmerkingen zijn, pas je de reglementering aan. Los het op. Als er juridische ondersteuning moet komen of als er iets aangepast moet worden, kunnen we dat ook doen. Het mag echter niet afhangen van de goodwill of het initiatief van een persoon. Daar zit immers een zwakte in. Dat wil niet zeggen dat we geen vertrouwen hebben in verantwoordelijken, dat ze dat vandaag op een correcte manier doen. Het kan echter ook vergeten worden. Dit kunt u zelf doen.

De **voorzitster**: Mevrouw Daems, over hetzelfde thema?

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik wil nog heel kort reageren op wat de heer Spriet daarnet zei. Hij zei dat het nogal straffe verwoordingen waren dat er een systematiek zou zitten achter dat schuldig verzuim of die nalatigheid. Waarom vraag ik dat? Ik heb die vraag vanochtend ook aan de twee andere bisschoppen voorgelegd.

De procureur-generaal van Pennsylvania, in de Verenigde Staten, had het in een rapport over misbruik in zijn staat over een consequent gebruik van eufemismen. Er staat: "Zeg niet verkrachting, maar grensoverschrijdend gedrag. Zeg niet seksueel molesteren, maar ongepast contact." Er werd ook aangeraden om het onderzoek over te laten aan collega-geestelijken en de politie zeker niet te verwittigen. Geestelijken die kinderen misbruiken, worden best naar een psychiatrisch centrum gestuurd dat wordt bestuurd door de kerk. Een priester die kinderen aanrandt, mag nog gehuisvest en betaald worden door de kerk. Wanneer een pedofiele priester wordt overgeplaatst, mogen de parochianen niet weten waarom. Ziekteverlof en uitputting zijn dan de gekke termen als er naar de reden voor de overplaatsing wordt gevraagd. Als de gemeenschap toch weet krijgt van het misbruik, dan hoeft de priester niet uit zijn ambt ontzet te worden. Er wordt aanbevolen om hem over te plaatsen naar een plek waar niemand weet dat hij een pedoseksueel is.

Mijn vraag is of u de Belgische kerk daarin herkent, minstens tot 2000.

Johan Bonny: Elk fenomeen dat u opsomt komt uit een bestaand dossier. Van elk onderdeel moet men zeggen dat het is gebeurd. Maar als men ze allemaal op een rijtje zet en als een skelet aaneenhangt, dan komt men tot een compositie die niet noodzakelijk als compositie samenhangt en het beleid was. Ik weet niet of ik mij goed uitdruk, maar

het is niet omdat men 15 fenomenen heeft, dat die allemaal harmonisch in elkaar haken en dat men daarmee een beleid heeft. Al die zaken kunnen inderdaad gebeurd zijn. Dan zal het ja zijn en zal het hier ook zo zijn geweest, maar dat dit allemaal elementen waren die pasten, die gearticuleerd waren in een skelet van beleid, met paragrafen en subparagrafen, daarvan zeg ik: neen. Dat niet.

In een kleine bedenking wil ik ook nog een onderscheid maken tussen intentieprocessen en feitenprocessen. Zijn er feiten gebeurd? Ja, feiten zijn gebeurd, op deze en gene plek. Zat daar een soort collectief intentieproces achter? Dat is toch nog van een andere orde, vind ik. Het is zo al moeilijk om bij een individueel persoon een intentie vast te stellen, laat staan dat dit kan bij een collectiviteit. Ik wil niet wegglopen van de vraag, maar ik meen toch dat we – u zowel als wij – moeten opletten in oordeelsvorming over instellingen, over de politie, over de VRT, over het Parlement. Daarvan allemaal collectieve intentieprocessen maken, daarmee moeten we toch voorzichtig zijn, denk ik.

Bruno Spriet: Overigens, het rapport van de commissie-Deetman heeft ook heel interessante zaken geschreven over hoe het een en ander binnen en buiten de kerk in Nederland heeft kunnen plaatsvinden. Ik vond dat een heel pertinente analyse. Die analyse kan u misschien helpen om daarover een licht te laten schijnen.

De **voorzitster**: Mevrouw Rohonyi vraagt het woord.

Sur le même thème, madame Rohonyi? Sinon, c'est à M. Geens.

Sophie Rohonyi (DéFI): Même si, comme je l'ai déjà dit tout à l'heure, les deux volets – en tout cas prise en charge des victimes et prise en charge des auteurs – se recoupent, mais...

La **présidente**: U moet collegiaal zijn, anders is het niet correct.

Sophie Rohonyi (DéFI): Je veux en venir aux mesures qui ont été prises ou pas pour protéger les victimes. Je pense que j'ai suffisamment attendu mon tour, madame la présidente.

Donc, je voulais vous remercier de votre temps, même si je me dois de dire que je suis assez déçue quant à la manière dont vous avez présenté les choses et j'ai un peu l'impression d'avoir vécu cette séquence comme l'audition de ce matin, à savoir, dans un premier temps, un *mea culpa* très clair; des excuses; des regrets; la reconnaissance d'une part de responsabilité; la volonté de faire preuve

d'humilité à l'égard des victimes et puis directement, dans un second temps, un manque d'humilité – déjà par rapport à notre travail – en nous expliquant, finalement, comment on doit fonctionner – alors que nos missions sont très claires, elles sont entérinées dans la loi qui a institué cette commission – et puis aussi par le fait que vous avez, je me dois de le dire, quelque part minimisé votre responsabilité en nous expliquant notamment que des décisions difficiles avaient été prises pour écarter des auteurs et donc pour protéger les victimes. Alors que – et ça nous a d'ailleurs été encore confirmé ce matin – seule une petite partie des signalements a fini par être transférée à la justice pour des raisons diverses, pour des raisons liées à des faits de prescription, par rapport à la gravité des faits, en tout cas tel que certains l'avaient estimée ou évaluée.

Donc, ma première question, c'est de savoir quelles sont ces décisions qui ont été prises, sur quelles bases et comment? Je me pose la question de savoir si l'on peut vraiment considérer comme difficile – pour reprendre le terme, c'était M. Terlinden qui a utilisé ce terme-là –, est-ce que l'on peut considérer comme difficile de mettre un moment donné un abuseur hors d'état de nuire, alors que cet abuseur contrevient par définition – et vous l'avez d'ailleurs vous-même dit tout à l'heure – aux règles propres à l'Église; à savoir aimer son prochain et protéger les plus vulnérables? Donc, dire à un moment donné "ça été difficile pour nous de mettre une personne hors d'état de nuire", alors qu'elle contrevient à ces règles très claires, je trouve qu'il y a une contradiction qui est assez perturbante par rapport à cela.

J'en viens à ma deuxième question liée au même sujet. Confirmez-vous que toutes les décisions qui étaient nécessaires ont été prises pour protéger les victimes mais aussi pour éviter de nouvelles victimes? En effet, les décisions que vous étiez amenés à prendre étaient aussi nécessaires pour éviter de nouvelles victimes, sachant que, et ce sont d'ailleurs vos propos, après la diffusion du fameux reportage *Godvergeten*, vous vous êtes exprimés et vous avez reconnu, je vous cite, que "l'Église n'avait en réalité pas toujours agi de manière cohérente ou en prenant des mesures appropriées et décisives et même en dissimulant des crimes". Vous avez tenus ces propos très clairs, très durs à l'égard de l'Église catholique et je vous en remercie. Aujourd'hui, vous dites que finalement, vous avez pris les décisions nécessaires qui s'imposaient. Considérez-vous qu'il y a ici une contradiction entre vos deux propos ou pourriez-vous nous les expliquer? Je vous remercie.

Luc Terlinden: Quand je parlais de décisions

difficiles, c'était dans ce contexte: quand on doit suspendre et, puis, sanctionner un des prêtres, ce peut être des personnes qu'on a connues même personnellement. Donc, je ne dis pas qu'il est difficile de prendre la décision, puisqu'elle s'impose et qu'il faut la prendre, mais humainement parlant ce n'est jamais... c'est douloureux. Vous voyez ce que je veux dire. C'est d'abord la douleur des victimes qu'on accueille et qu'on reçoit, mais apprendre que quelqu'un qu'on estimait peut-être a fait cela, c'est dans ce sens que c'est difficile. C'est cela que je veux dire. Je peux témoigner que la première douleur est celles des victimes. Parfois, on éprouve une grande désillusion. C'est aussi cela que je veux dire, c'est dans ce sens-là que j'ai voulu utiliser le mot "difficile", et pas dans le sens où l'on hésite à prendre la mesure. Humainement parlant, pour un évêque, ce n'est pas facile.

Là, je souhaite... Enfin, j'espère qu'à l'avenir – et c'est quelque chose qui revient par ailleurs parmi d'autres confrères ou de réformes dans l'Église – on pourra mieux distinguer chez l'évêque le rôle de devoir être celui qui prend des mesures et des sanctions et le rôle de celui qui doit aussi veiller sur ses prêtres. Comme évêques, nous avons une responsabilité. Il y a une juxtaposition des deux fonctions qui est, je peux le dire personnellement, difficile à vivre. On vous demande à la fois d'être juge et de sanctionner parfois un prêtre et, en même temps, d'être responsable pour vous assurer qu'il soit bien accompagné – et vous êtes donc toujours responsable de lui. Je trouve que, dans l'Église, il faudrait une réforme en ce sens-là, car ce n'est pas sain. C'est dans ce sens-là que j'ai dit que c'était difficile, parce qu'en effet... Ce n'est pas dans celui de "j'ai hésité à prendre une décision". Non. Elle s'impose.

Votre deuxième question concernait les propos. Oui, je crois que je me suis déjà prononcé. Il faut souligner aujourd'hui une grosse évolution en vingt ans, entre ce qui a pu se faire et toutes les lacunes, même si – comme M. Spriet l'a dit – des gens ont pris leurs responsabilités, même il y a trente ans, et ce qui se fait aujourd'hui.

Comme jeune évêque, j'ai quand même l'avantage de pouvoir bénéficier de l'expérience et aussi d'apprendre des fautes du passé pour essayer moi-même d'éviter de faire aujourd'hui de pareilles fautes. C'est pour ça qu'on a parlé d'un processus d'apprentissage, qui est loin d'être terminé. On doit vraiment aller plus loin, et c'est aussi le désir que nous voulons manifester ici.

Je dois dire que c'est unique au monde qu'en 2010-2011, une commission parlementaire se soit penchée sur ces questions spécifiques de l'Église et ait pu encourager et donner des

recommandations à l'Église. Le Parlement nous a beaucoup aidés à l'époque. Peut-être qu'au début, tous les évêques n'étaient pas très convaincus mais, aujourd'hui, je pense que tous les évêques belges de la Conférence diront: "Nous avons été aidés et soutenus par ce travail parlementaire". Et je crois qu'à l'avenir on veut encore aller plus loin, et on est prêt à le faire.

Sophie Rohonyi (DéFI): Merci. J'entends de votre part un certain volontarisme à travers ce processus d'apprentissage. Pouvez-vous comprendre que, pour une certaine partie de la population, c'est assez choquant d'entendre des représentants de l'Église demander une certaine compréhension à propos d'un processus d'apprentissage qui est nécessaire pour pouvoir permettre à l'Église de tirer les leçons et pouvoir protéger au mieux les victimes et en éviter de nouvelles, là où on demande au citoyen lambda, au justiciable, de respecter la loi dès qu'elle est promulguée?

Luc Terlinden: Mais nous aussi.

Sophie Rohonyi (DéFI): Le Code pénal vaut pour tout le monde, pour les hommes et pour les hommes de Dieu aussi. Il y a le droit canon, mais il y a aussi la loi des hommes qui est au-dessus. Je trouve cela interpellant d'entendre des hommes de Dieu nous dire qu'ils sont dans un processus d'apprentissage et qu'il faut admettre qu'ils n'ont pas été à même de mettre les processus nécessaires directement en place. Le justiciable doit respecter la loi directement.

Luc Terlinden: Nous aussi. C'est parce que, ici, il est question de faire plus. Qu'est-ce qui s'est passé en 2010-2011, et pourquoi est-ce qu'on a mis l'arbitrage en place? C'était pour prendre l'initiative à l'égard des personnes dont la justice ne s'occupait plus, dont les faits étaient prescrits. On était dans de l'extra-judiciaire. On ne peut pas simplement dire qu'on s'abrite derrière la loi. Dans ce cas-là, on peut dire que ce n'est plus notre problème. Mais ce n'est pas ça qu'on veut.

Sophie Rohonyi (DéFI): Justement...

La **présidente:** Non, madame Rohonyi.

Sophie Rohonyi (DéFI): Tous mes collègues ont pu interagir avec les intervenants. J'attends sagement mon tour et je ne peux pas le faire! Pourquoi est-ce que je ne peux pas poser une nouvelle question? Parce que je représente le plus petit groupe?

La **présidente:** Parce que nous avons pris l'habitude dans notre commission d'être collégial.

Wij hebben een bepaalde manier van werken ontwikkeld in de jongste weken. Als u niet elke week aanwezig bent, weet u dat natuurlijk niet.

Sophie Rohonyi (DéFI): Est-ce-que je peux poser une prochaine question?

De **voorzitster:** Er is een afspraak dat de leden het woord kunnen nemen wanneer het om hetzelfde thema gaat.

Het is de tweede keer vandaag dat u het omgekeerde doet. Dat is niet eerlijk, niet tegenover collega Geens, die al de hele tijd op zijn beurt zit te wachten, en niet tegenover collega Segers. Ik vind dat niet correct. Ik vind het heel jammer dat u niet collegiaal handelt. Het spijt mij zeer. Als u nog een vraag hebt, kunt u die straks stellen, maar ik geef nu het woord aan de andere collega's.

Koen Geens (cd&v): Mevrouw de voorzitster, u zult toegeven dat u niet het voorwerp hebt uitgemaakt van oneerbiedige druk van mijn kant het woord te krijgen. Zo niet moet ik straks bij mevrouw Rohonyi verantwoording afleggen.

Collega's, het is het moment om onder andere ten aanzien van de aartsbisschop en de bisschoppen die vandaag komen getuigen en ons kunnen toespreken, de kerk opnieuw in het midden te zetten wat de opdracht van onze onderzoekscommissie betreft. Wij zijn inderdaad in de eerste plaats een onderzoekscommissie omdat wij de Operatie Kelk moeten onderzoeken. Wij hebben de Hoge Raad voor de Justitie opgedragen die opdracht voor ons voor te bereiden.

Als u dus zou menen dat Justitie anders of beter behandeld wordt dan de kerk, is dat absoluut niet het geval. U mag zich er niet mee in concurrentie voelen. Ik heb – en u hoeft het niet tegen te spreken noch te bevestigen – soms dat gevoel, maar het is niet zo. Het brengt wel met zich dat u hier de eed aflegt en dat u soms de indruk zou kunnen krijgen dat wij u ondervragen op een manier die u niet altijd empathisch overkomt.

Maar het moeilijkste van alles, is wel het volgende. Dat voel ik trouwens aan de oprechte woede van Mgr. Bonny, die ik bedank omdat hij zijn boosheid met ons deelt. Er is inderdaad niets mooier dan iemand anders laten zien dat men boos is. Dat is een teken van vertrouwen. Als ik boos ben, uit ik dat alleen bij mensen van wie ik meen dat ik ze kan vertrouwen.

Hoe dan ook, om een evangelische term te gebruiken, u lijdt voor zovele anderen die ook weggekeken hebben. Daarmee zeg ik niet dat u zelf hebt weggekeken. De kerk is iconisch. Ik wil

graag een voorbeeld aanhalen waardoor ik helemaal van mijn sokken werd geblazen. Het gaat om het geval van de neef van Mgr. Vangheluwe. Dat was voor mij een revelatie, zoals ik er in dit dossier geen enkele heb gehad. Waarom zeg ik dat? Ik zeg dat wegens de specifieke omstandigheden van het geval, wegens de ongelooflijke oprechtheid van die man en wegens het feit dat hij meer dan wie ook iconisch is voor het misbruik van macht, voor de omerta en voor vele andere fenomenen die zich in elk geval van duurzaam seksueel misbruik voordoen, ook buiten de kerk, ook in de sportverenigingen en ook in de families. Doordat dat een iconisch geval is, zien wij beter wat seksueel misbruik overal betekent.

Het is niet prettig om in dit geval het voorbeeld te moeten zijn, het is zelfs onvoorstelbaar vervelend. Voor 99 % van de mensen die met de kerk verbonden zijn, is het ook zwaar onverdiend. Maar de zaak is zo iconisch.

Wij zijn het Parlement, maar we zijn ook maar een club. Laten we ook eens lachen, laten we niet te serieus zijn, we moeten ook kunnen lachen in de kerk, zoals Fons Jansen indertijd zei. En we moeten ook lachen in het Parlement, ook over ernstige zaken. Het is voor ons heel moeilijk om niet te blijven vragen – en dat is behoorlijk ambetant – wat Rome daarmee gaat doen. Heel de samenleving zit daar natuurlijk op te kijken.

Eerlijk gezegd, ik zou mijn collega's *buitenskamers* ter zake tot de orde roepen, mocht het niet zijn dat ik zelf zo diep getroffen ben door de getuigenissen. Ik zeg dat niet voor de camera's, ik zeg dat gewoon omdat het vreselijk was. Ik heb nadien met die man gepraat. Het is een goede man.

Zoals alle anderen die tegen hun wil misbruikt zijn binnen en buiten de Kerk, roept hij ons op om onze verantwoordelijkheid te nemen. Meer is het niet. Noch u noch wij hoeven daar defensief over te zijn. U zult maatregelen moeten nemen en wij zullen onze eigen aanbevelingen van 2010 – ik bestond al, maar ik was er niet bij – moeten beoordelen en onszelf op de rooster leggen. Dat zal niet prettig zijn, want we hebben het duidelijk niet goed genoeg gedaan. We hebben allemaal onderschat hoezeer tijden evolueren. Daarstraks is Mgr. Hoogmartens bij herhaling in moeilijkheden gekomen omdat hij de hele tijd zei dat de samenleving is veranderd. Dat is natuurlijk een feit. Daar valt niets aan te doen, maar dat is voor iedereen het geval, ook voor ons.

Vorige week ben ik uitgevaren tegen een abt omdat hij maar bleef zeggen dat alles het best naar Justitie ging. Dat is evenwel niet waar. Een abt moet kijken en wij moeten allemaal kijken als straks

iemand hier het voorwerp is van ontoelaatbare betastingen. Ik ben oud genoeg om dan aan de betrokkene te zeggen: "Dat mag u echt niet meer doen of ik word heel boos. De volgende keer zal ik het aan de voorzitter zeggen, of misschien nu al." Dat is wat deze feiten van ons allemaal vragen. Het is toch niet zo moeilijk om dat allemaal te vinden zonder elkaar voortdurend te moeten beschuldigen, want uiteindelijk is dat de werkelijkheid voor kinderen in families, voor kinderen in sportclubs en voor kinderen op school en in internaten, in de kerk, bij plechtige communies, overal.

Voel u dus niet geviseerd en toon ons het goede voorbeeld. Ik ben verdacht, ik ben zes jaar minister van Justitie geweest. Als ik de magistraten heb verdedigd, was ik verdacht. In de naam van mijn partij staat een c, dus ik ben verdacht.

Ik geloof echter, eerlijk gezegd, dat de vrijwilligers die daarnet zijn genoemd – wij hebben er veel gezien – zich ongelofelijk warm en goed hebben ingezet om zo goed mogelijk te doen wat van hen werd verwacht. Wij hebben dus ook heel eerlijke getuigenissen gekregen van die mensen. Ook zij moeten zich niet geviseerd voelen – dat is niet nodig – maar het is natuurlijk hard om aangesproken te worden als men tien jaar lang zijn best doet. Dat is keihard en doet pijn. Ik begrijp die pijn heel goed en lijd mee, maar dat doen mensen op alle fronten, dus in die zin, opnieuw, is dat voor de vooruitgang van de samenleving het beste wat er kan gebeuren.

Ik ga niet over preventie en over tucht spreken omdat ik bij beide onderwerpen gepassioneerd zou geraken, zowel bij preventie als bij tucht. Ik heb daarnet al gesproken over weggijken. Heel onze samenleving is ziek aan weggijken en dat is absoluut niet alleen zo in de kerk. Wat tucht betreft, ik heb de aartsbisshop een pleidooi horen houden over de moeilijkheid van rechter en partij en opvolging enzovoort. Ik zal de kerk geen corporatie noemen, maar de Franse Revolutie behandelde ze toch als een corporatie, dus ik durf ze op één voet stellen, heel even: alle corporaties worstelen met tucht, allemaal, en zij schermen zich allemaal af. Dat geldt helaas niet alleen voor de kerk. Was dat maar waar, dan zou het gemakkelijk zijn.

Ik wil spreken over het vervolg, omdat wij binnenkort aanbevelingen moeten doen. U hebt dingen gezegd en ik zou graag hebben dat wij ze goed begrijpen, zodat wij weten waar wij naartoe moeten.

Ten eerste, als een zaak niet verjaard is, hetzij omdat ze onverjaarbaar is ingevolge de wet Van Peel-Crombez, hetzij omdat ze nog niet verjaard is,

wat doen wij dan met die zaak? Wij zijn het erover eens dat ze naar Justitie wordt gestuurd, maar wat doet de kerk ondertussen op het vlak van psychologische hulp als het gaat over slachtoffers van kerkelijk seksueel misbruik? Dat moet precies worden afgelijnd, omdat – ik heb dat gehoord en ik denk dat ik het begrepen heb, maar misschien is het niet met zoveel woorden gezegd – het weleens een tijdje duurt eer de zaak terugkomt van Justitie.

Ten tweede, ik heb begrepen dat als de zaak wel verjaard is en u ze nog nooit hebt behandeld in een arbitragecommissie, u er voorstander van bent dat ze naar een onafhankelijk meldpunt gaat en naar een onafhankelijke arbitragecommissie. Dat is althans hetgeen ik meen gehoord te hebben. De meesten hier zullen vinden dat het beter is dat dit onafhankelijk gebeurt. Wij zullen daarover nieuwe aanbevelingen moeten formuleren, neem ik aan. Wat doet u dan op het vlak van psychologische opvolging voor die mensen?

Ten derde, als u de zaak wel al behandeld hebt en die maakte het voorwerp uit van een regeling, bent u niet voor het openbreken van de dading, zo meen ik gehoord te hebben. Deze commissie zal proberen daarover te oordelen, neem ik aan. Stel dat de commissie zou zeggen dat ze het daarmee eens is. Stel dat ze dat zou zeggen, wat ik niet weet, niet denk, niet voel, ik vraag het alleen maar. Wat zegt u dan op het vlak van de psychologische hulp voor die mensen op dat moment?

Hier heb ik een heel belangrijke vraag. Monseigneur Bonny, ik denk dat u daarstraks zei dat het nog allemaal in de kinderschoenen staat, dat het nog prematuur is. Ik heb die vraag al aan vijf mensen gesteld – al stel ik hier heel weinig vragen – die over psychologische en psychiatrische hulp zijn komen spreken. Wie gaat dat doen? Ik hoorde verwijzen naar de universiteiten en allerlei centra die daarin bedrijvig zouden kunnen zijn. Maar wie gaat dat kunnen doen? Hebben wij daarvoor de knowhow, de savoir-faire? Hebben wij de mensen om dit te doen? Dat gaat immers een heel belangrijk punt worden, in elk van die drie hypothesen en welke weg de commissie ook kiest. Het is een aanbod dat u doet.

Mevrouw de voorzitter, wij hebben ooit gevraagd om mevrouw Vertommen van Thomas More te horen. Zij is een expert op het vlak van seksueel geweld en kinderen, die veel met sportclubs gewerkt heeft. Kerk en sportclubs hebben niet veel met elkaar te maken, maar in dit geval zijn het vergelijkbare situaties. Ik zou die dame graag eens horen. Hoe gaan wij dat kunnen opvangen? Er was hier iemand die vertelde dat ze 16 jaar hard gewerkt had met haar man, twee kinderen, een

goed gezin, twee jobs, alles perfect, maar door plots op de feiten te zijn gewezen, heel haar leven nood heeft aan psychiatrische hulp.

Hoe gaan wij dat doen? Wij kunnen die mensen spirituele hulp geven. Dat zal zeker en vast voor een aantal onder hen nuttig zijn. Voor een aantal onder hen zal dat niet of niet meer welkom zijn. Hoe gaan wij dat doen? Dat is voor mij de kwintessens van de curatieve vraag. Preventie en tucht zijn belangrijk, maar de curatieve vraag is voor mij de moeilijkste, omdat ik niet weet of onze zorgsector in staat is dat te doen.

Ik wil nog één punt opmerken. Onze rechtsstaat is helemaal niet ingebed in de verzorgingsstaat. Van Justitie moeten wij niet verwachten dat zij ervoor zal kunnen zorgen dat de betrokkenen kunnen worden geholpen, zelfs al zijn zij door Justitie geholpen op het vlak van de veroordeling van de dader. Daar sta ik dus net als iedereen voor een heel moeilijke uitdaging.

De **voorzitter**: Mijnheer Geens, aan de commissie geef ik nog mee dat aan mevrouw Vertommen een schriftelijk advies is opgevraagd. Wij kijken het meteen na. Indien niet, sturen wij een herinnering.

Johan Bonny: Mijnheer Geens, ik wil in de eerste lijn reageren.

U spreekt van boosheid. Wij worden immers van de ene parlementaire commissie naar de andere gebracht. Er bestaat er nog een, zoals u weet. Ik probeerde daar kalm en rustig te antwoorden. Ik kreeg van een overtuigd Vlaams parlementariër de kritiek waar mijn emotie bleef. Ik ben nu vertrokken met de gedachte dat de commissie die emotie zou krijgen. Dan hoeven ze niet te zeggen dat ...

Koen Geens (cd&v): Mijnheer Bonny, bent u boos?

Johan Bonny: Neen, ik ben niet boos, maar ik hoef mij vanavond ook niet tegenover mijn vrouw te verontschuldigen omdat ik boos ben geweest.

Koen Geens (cd&v): Het enige wat ik wil aangeven, is dat ik emotie een teken van vertrouwen vind. Begrijp mij niet verkeerd.

Johan Bonny: Ik wil vooral dat wij hier niet zoals de vorige keren over een cijfer hier en een concreet geval daar dag en nacht discussiëren. Ik wil het vooral hebben over waar wij samen naartoe willen en kunnen. Daar wil ik het over hebben gedurende die twee à drie uur die wij hier maar hebben samen. Waar willen en kunnen wij samen naartoe?

Ik kan u verzekeren dat wie met de zaak bezig is, dat met passie doet.

Ten tweede hebben we de collega's inderdaad ervan moeten overtuigen in 2010 om te aanvaarden dat we voor een parlementaire commissie zouden verschijnen. Wij hadden dat kunnen weigeren en kunnen zeggen dat Justitie Justitie is. Men kon ook gewoon een proces aanspannen. Operatie Kelk was toch al begonnen en we zouden het dan wel zien. Wij hebben toen echter gezegd dat we in België een traditie van samenwerking kennen. Soms hebben de partners wel eens ruzie, maar we moeten elkaar de waarheid kunnen zeggen en samenwerken. Zo is het ook gelopen. Daarvoor willen wij hier blijven staan, samen met Manu Keirse en alle mensen die erbij zijn gekomen. Wij blijven gaan voor de samenwerking met de overheid en de samenleving. Ik werk dus liever samen, met de spanning erbij, dan apart.

Nu zal ik ingaan op de combinatie tussen Justitie en hulp. Ik wil u herinneren aan een korte episode kort voor de inbeslagname tijdens Operatie Kelk. Peter Adriaenssens vroeg toen aan de toenmalige minister van Justitie De Clerck of het mogelijk was om onder het toezicht oog van Justitie voor verjaarde dossiers hulp te bieden. Peter Adriaenssens wilde immers vooral de zorgkaart spelen en niet de financiële. Toen is er een soort protocol afgesproken dat toeliet om zorg te bieden onder het toezicht oog van Justitie. Ik vat het misschien slecht samen, maar zoiets was het. Peter Adriaenssens zou aan verjaarde dossiers zorg bieden onder het toezicht oog van Justitie.

Dat is ontploft na de inbeslagname. Er was wel een aanzet van oprechte bedoelingen langs beide kanten, én van Peter Adriaenssens, die niets wilde doen tegen het gerecht, én van de minister, die de zorg mogelijk wilde maken. Er zat dus van beide kanten een oprechte bedoeling achter, maar dat is dan gestopt. Ik zeg niet dat dat moet terugkeren, maar iets soortgelijks lijkt me wel wenselijk.

Is de arbitrage onafhankelijk? Tijdens de eerste fase met de arbiters die benoemd werden door de parlementaire commissie, was er wel kritiek op hun werkwijze, maar er was nooit kritiek op hun onafhankelijkheid. Dat waren immers mensen van buiten de kerk met een ander politiek, maatschappelijk of rechterlijk verleden.

Dat de arbitrage gebeurt door arbiters die benoemd zijn door de samenleving, wie dat dan ook moet zijn, en die van buiten de samenleving komen, zou ons, de bisschoppen, zelfs een dienst bewijzen. Dan moeten we daar niet meer op worden aangesproken. Al halen we de beste uit de klas

erbij, dan nog hebben wij ze er bij gehaald.

Ik verwijs naar het katholieke middenveld voor psychologische opvolging. Wij kunnen dat niet bieden. Wat u zegt, is juist. Er is overal tekort. Zoek nu maar als ouder met een puber die doorslaat een psychiater. Ik weet waarover ik spreek bij ons personeel. Ze doen u een jaar wachten. Er is een schromelijk tekort. Voor welk beroep kiezen jongeren dan? Wie leidt hen op? Dat is de hogeschool en de universiteit. Toevallig ben ik de bisschop-referent voor onderwijs in Vlaanderen voor het katholiek onderwijs. Wat kunnen universiteiten en hogescholen doen om psychologie weer wat aantrekkelijker te maken? Hetzelfde geldt voor de daderbegeleiding. Kunnen wij daar knowhow bij elkaar leggen? Kunnen we de zorghuizen die er zijn iets meer ruimte geven om met die problematiek bezig te zijn? Daar moet het immers gebeuren.

Als men de psychologische steun echter beter wil organiseren, moet er toch iets aan het juridische kader van de zorg veranderen. Één ding is de strafwet, waarvan we gisteren gezien hebben dat uw werk tot voltooiing is gebracht. Dit betreft de wetgeving rond de zorg, hoe de zorg georganiseerd wordt en voor wie en hoe. Wij zijn al in gesprek met een mutualiteit bijvoorbeeld. Als men naar een dokter gaat, moet men remgeld betalen. Als een psychiater of uw huisdokter een psycholoog voorschrijft, zijn die amper terugbetaald. Zolang slachtoffer psychologische ondersteuning nodig hebben of wensen, moet dat voor hen kosteloos kunnen eindigen. Zo vat ik het samen. Dan moet bekeken worden wat er juridisch of politiek al of niet kan. Wat zit er nu al in de gezondheidszorg? Het zit er nu al gedeeltelijk in. Kan dat nog gespecificeerd worden? Hoeveel remgeld blijft er nu nog over? Als de dader iemand van de kerk was, kunnen wij er mee voor zorgen dat het slachtoffer zolang het nodig is er niet op moet toeleggen. Wij helpen dan een deel van de kosten dragen. Dan zitten we in overzienbare, organiseerbare mechanismen.

Zo kijken wij hier nu naar. Aan u om te oordelen.

De dadingen openbreken zien wij echt niet zitten, om een veelheid van redenen. Ik kan erop ingaan, maar het is zo'n complexe zaak om die allemaal open te breken. Wat wij meer zien zitten is om, als de structuur van de organisatie van de gezondheidszorg dat toelaat, daar dan in mee te stappen. De manier waarop men daarin instapt, is dan weer een onderwerp van discussie. Gebeurt dat door gezondheidsbriefjes terug te betalen? Gebeurt dat via een fonds? Is er een speciale groep voor slachtoffers van de kerk? Daarover hebben wij nu geen duidelijke ideeën, maar de

bereidheid bestaat.

Bruno Spriet: Mijnheer Geens, u zegt dat de rechtsstaat en de zorgstaat niet altijd op elkaar zijn afgestemd. Dat maakt het dossier van misbruik in de kerk zo moeilijk. Operatie Kelk is nog volop bezig, de schuldvraag over de nalatigheid van oversten en anderen is nog volop bezig. Wij hebben de werking van het Centrum voor Arbitrage volledig afgestemd op de vraag wat er gebeurt vóór en na verjaring. Ook de experts en de vorige commissie hebben die vraag juridisch bekeken en er is van onze kant een verwachting dat er daar vóór en na verjaring en binnen en buiten de kerk een gelijke behandeling is. Dat is de juridische context.

Daarnaast is er de zorgvraag, waarvoor wij heel gevoelig zijn en waarvan we vinden dat het inderdaad belangrijk is om slachtoffers psychologisch te ondersteunen. Zolang die twee debatten door elkaar lopen, bestaat er aan onze kant, en ik denk ook aan de uwe, echter een zekere verwarring over hoe we dat het beste kunnen oplossen. Het Centrum voor Arbitrage en de opvangpunten waren een extrajudiciair initiatief van de kerk en van de vorige commissie, dat in geen enkele andere sector werd toegepast. Hoe zorgen we ervoor dat, als er nieuwe initiatieven komen rond psychologische ondersteuning, er daar deze keer wel een gelijke behandeling is, binnen én buiten de kerk? Wij zeggen dat echt niet om onze verantwoordelijkheid te ontlopen, maar wel uit een oprechte zorg voor alle slachtoffers. Wij hopen immers dat deze keer alle slachtoffers er baat bij hebben, daar waar we in 2010 hebben gezien dat vooral de kerkelijke slachtoffers daarbij baat hadden.

Ben Segers (Vooruit): Mevrouw de voorzitter, ik heb een specifieke en een wat bredere vraag. Ik formuleer eerst mijn specifieke vraag.

Mijnheer Bonny, u hebt gezegd dat men het nodige dient te ondernemen vanaf de dag dat men iets weet. Daarop wilt u gepakt worden. Voor alle duidelijkheid, het is niet mijn bedoeling om u te pakken, maar ik wil in het bijzonder ingaan op een zaak die bij veel slachtoffers leeft en die ook bij de getuigenissen aan bod is gekomen, namelijk de zaak van André Verdoodt. Een slachtoffer, een getuige, vertelde dat die dader ook gespecialiseerd was in het oprichten van kinderkoren. De getuige vertelde dat hij zich ook tot het meldpunt van het bisdom Antwerpen had gericht.

Het is ons duidelijk geworden dat André Verdoodt als priester en ook als gepensioneerd priester tot zijn dood in 2019 kon rondlopen in de parochies. Tot aan zijn dood is hij priester kunnen blijven. Er

wordt zelfs gezegd dat hij als erepastoor is begraven en dat hij de titel van erepriester destijds nog van u gekregen heeft. Dat wil ik u graag voorleggen. Is dat juist, wat ik net geschetst heb?

Johan Bonny: In alle eerlijkheid moet ik u zeggen dat ik niet alle zaken in mijn hoofd heb zitten, maar als u dat wenst, bezorg ik u al de gegevens die ik daarover heb. Ik ken de naam Verdoodt, maar ik weet zelfs niet meer in welk jaar hij gestorven is.

Ben Segers (Vooruit): In 2019.

Johan Bonny: Van zodra ik thuis ben, kan ik u al die gegevens bezorgen. Ik weet wel dat die zaak behandeld is. Wij hebben ook een slachtoffer ontmoet. Ik weet dat die naam tussen de dossiers van het bisdom Antwerpen zit. Als u dat wenst, zoek ik het op en stuur ik u het volledige dossier op.

De **voorzitter:** U mag dat nakijken en ons die informatie nabezorgen.

Ben Segers (Vooruit): Ik kom tot mijn bredere vraag. Wij hebben hier tientallen getuigen beluisterd. Noem een naam, en de persoon is hier aan het woord gekomen, Jean, Jan, Patrick, Rafaël, Joëlle, Marie-Christine, Linda, Luc, Manu, Staf, Koen, Gabriel, François, Alain, Jean-Marc, Marc, enzovoort, enzovoort.

Wij hebben vreselijke verhalen gehoord van verkrachtingen. Er worden hier heel veel eufemismen daarvoor gebruikt. Er is een rode draad van gezondheidsproblemen, fysieke problemen, mentale problemen en zeer vaak van armoede. Het gaat om veerkrachtige, lieve mensen. Er was een vrouw die geen poster van Elvis Presley aan de muur had hangen, maar wel een van pater Damiaan. Het gaat om slachtoffers die hun kinderwens hebben opgegeven uit angst om zelf dader te worden.

Er was een man – ik heb redelijk veel contact met hem – die na elke situatie van alweer misbruik de boeken indook, als vlucht, die nu in armoede leeft, steeds kleiner is moeten gaan wonen, die zich heel zijn leven verstopt heeft in de boeken. Hij is nu verhuisd en kon de laatste boeken niet meenemen. Hij heeft honderden boeken moeten achterlaten.

En de start is telkens misbruik.

Hebt u echt geluisterd? Hebt geluisterd naar al die getuigenissen? Hebt u gekeken, met pen en papier in de aanslag? Er zijn hier veel getuigen gepasseerd. Of was het voor u achtergrondinfo? Of kunnen wij verwachten dat u geluisterd hebt en dat u daaraan iets gaat doen?

Na de vorige commissie is er een systeem ontwikkeld, met opvangpunten en arbitrage. U sprak ook over de vrijwilligers. Velen zijn van goede wil. Dat is zo. Hulde voor hen. Het wordt vaak aangedreven door vrijwilligers. Niets heeft u echter verhinderd om daarvoor ook betaalde krachten aan te werven. Het is niet omdat er een minimum is, waartoe u gedwongen werd, dankzij de slachtoffers, de publieke opinie en de politiek, dat er niet meer mogelijk was.

Wij hebben verschillende keren gehoord dat de manier waarop die bevragingen en ondervragingen gebeurden, niet van deze tijd is. In alle eerlijkheid, het gebeurde door mensen die het abc van de seksualiteit niet kennen, die orale seks en tongkussen door elkaar halen, maar daarover wel alles willen weten in de ondervraging en de slachtoffers vervolgens de kleren van het lijf vragen.

U pleit ook terecht voor één neutraal opvangpunt. Er werd gezegd om het te laten aansluiten bij het Vlaamse punt. Niets heeft u echter verhinderd om daar nu al professionals op te zetten. U werd door de politiek en de slachtoffers gedwongen om het uiterste minimum te doen, maar u had ook meer kunnen doen. Dat is voor mij de rode draad.

Er werden dadingen gesloten. U zegt dat dit hetgeen was dat juridisch mogelijk was. Maar nadien zijn er nog vele vragen geweest voor therapie. Die echte schade kwam dan naar boven. En u zegt dan dat er al een dading was gesloten.

Het gaat over 6 miljoen in totaal. Is dat eigenlijk veel? Hoe verhoudt zich dat tot bijvoorbeeld de advocatenkosten?

U vergelijkt het ook altijd met "de maatschappij". Maar er is voor mij wel een groot verschil. Die personen, die priesters, die geestelijken, konden dat kwaad wel degelijk doen omdat zij vertegenwoordiger van de kerk waren. De kerk als hun werkgever in de ruime zin, met die priesters als vertegenwoordigers.

Erkent u dan niet ... Het is voor mij niet meer dan normaal dat u alles uit de kast haalt. Dan vraag ik mij af: kunt u de slachtoffers in de ogen kijken die een dading hebben afgesloten voor ocharme een paar duizend euro, maar die vaak tienduizenden euro, of meer, schade hebben geleden?

U wijst nu opnieuw naar "de samenleving" en zegt u dat die bedragen elders ook zo laag zijn. Daar hebt u feitelijk gelijk in. Maar uw verantwoordelijkheid gaat verder. Al die geestelijken hebben als uw vertegenwoordigers

opgetreden. U begrijpt toch ook dat een bijna volledige schadevergoeding dan het uitgangspunt zou moeten zijn en dat als u daaraan ontsnapt, om allerlei juridische redenen, dit u niet ontslaat van de mogelijkheid meer te doen.

Dat de politiek na de commissie uit 2011 heeft ingestemd met een ondergrens voor een dading, omdat er anders niets gebeurde, is dat omdat de politiek u tot niets meer kon verplichten. U hebt de lat zelf zo laag gelegd. Mijn boodschap aan u is dan ook: trek de portefeuille open, wacht niet op anderen, wacht zelfs niet op de aanbevelingen van deze commissie. *Plus est en vous*.

Johan Bonny: Een paar woorden als antwoord. Hebben wij de verhalen van die slachtoffers gehoord? In de mate van het mogelijke wel. Van de slachtoffers uit *Godvergeten* is de helft bijvoorbeeld mij persoonlijk bekend, sommigen zijn in mijn bureau geweest. Geen enkel verhaal uit *Godvergeten* was ons onbekend.

Natuurlijk, het is hier al gezegd, er zijn duizend en zoveel meer anderen. Het is een specifieke groep die daar aan bod gekomen is, maar van die groep is de helft al bij mij bureau geweest. Ik heb met hen gesproken.

Raakt dat verdriet ons? Ja. Is het enorm? Ja.

Wat het soms moeilijk maakt, is het gegoochel met zoveel dossiers over dit en zoveel dossiers over dat. Ik weet niets, wij weten niets, van wat hier achter gesloten deuren gezegd is. Ik moet dat niet weten, maar de enige manier om die mensen te helpen, is dat er een instantie is die zegt: uit die dossiers is dat naar voren gekomen; wat kan daar gebeuren?

Het moet ergens terechtkomen. Een van die mensen die hier geweest is, heeft mij deze winter, rond Nieuwjaar, aangeschreven: ik word uit mijn huis gezet; ik moet verhuizen; hebt u voor mij een huis? Ik weet niet of die man in Nederland of Vlaanderen woont, hij heeft wel een Nederlands accent. Ik heb geantwoord dat ik, zodra ik weet in welke gemeente hij woont, ervoor zou zorgen dat mijn dienst of de sociale dienst van die gemeente contact zou opnemen om te zien wat er mogelijk is. Ik weet zelfs niet of hij in de provincie Antwerpen woont. Ik heb hem dat twee of drie keer geschreven maar ik krijg daar geen antwoord op. Om de een of andere reden blokkeert dat.

Ben Segers (Vooruit): Ik denk dat ik weet over wie het gaat. Ik zal u na de zitting zeggen waarom u geen antwoord krijgt.

Johan Bonny: Mijn mensen stonden klaar. Als we

weten waar hij woont, zouden we contact opnemen met de sociale dienst om ervoor te zorgen dat men prioritair iets voor hem zou kunnen doen. Ik kan hem ook niet zeggen om in de een of andere abdij te gaan wonen. Dat wenst hij ook niet. De bereidheid is er dus wel, maar in elk specifiek dossier moet men kunnen beoordelen wat men effectief kan doen.

In verband met de therapie zijn we bereid te bekijken hoe dat voor die mensen voor een betaalbare prijs kan gebeuren, zodat het voor hen een nuloperatie is, levenslang. Dat moet nader bekeken worden.

Het klopt dat we alles uit de kast moeten halen. En ik moet het hier misschien niet zeggen, maar men maakt zich soms ook illusies over de kast van de kerk. Wat de kerk heeft opgebouwd, zit niet alleen in de kerk, maar ook in jeugdbewegingen, kerkfabrieken, parochies, scholen, ziekenhuizen en dus in honderden vzw's. Uit die vzw's en dat patrimonium kan ik geen enkele euro halen. Bovendien zou ik het deksel op de neus krijgen van de hele bevolking als ik zou vragen om uit die vzw's iets bij te dragen. Heel dat patrimonium zit verspreid. Lees het *Belgisch Staatsblad* er maar op na. De vzw's staan er elk jaar in met hun vermogen.

Een deel hebben we samengebracht voor Dignity. Wanneer het slachtoffer nog leeft, hebben we daarvoor soms iets kunnen recupereren via de dader. Maar onze kerk is niet georganiseerd zoals de Duitse, de Franse of de Amerikaanse. Door de Code Napoléon worden de bedienaars van de eredienst betaald, maar zo hebben we daarvoor geen reserves moeten aanleggen.

Daarom heb ik in de Vlaamse commissie ook gezegd dat als de wetgeving verandert en de kerk meer moet betalen in het geval van misbruik, de kerk verzekeringen zal moeten afsluiten, zoals in Amerika. Dat kan maar gebeuren vanaf de dag dat men beslist dat we in een ander systeem terecht komen. Dan moeten wij dat ook kunnen opbouwen, bijvoorbeeld, op het vlak van verzekeringen. Van nu af, voortaan, zoiets.

Ben Segers (Vooruit): Ik noteerde daarnet ook dat u zei dat wanneer men al die getuigenissen hoort, men daar alleen stil van kan worden. Maar men kan veel meer doen dan alleen maar stil worden. Ik denk dat men meer kan doen dan de dadingen, als men echt wil. Ik begrijp het engagement voor meer tussenkomst voor meer therapie, maar dat is ook nieuw omdat het nu onder de aandacht is gebracht. Ik weet echter dat veel slachtoffers met jullie contact hebben opgenomen om ook na de dading tussen te komen in hun therapiekosten. Men kan zich dan wegsteken achter juridische redenen,

maar als men een echt engagement aangaat, kan men op dat ogenblik meer doen.

Johan Bonny: U refereert naar mensen die mij een mail hebben gestuurd. Het klopt dat na *Godvergeten* er vijf à zes mensen mij hebben aangeschreven en hebben aangegeven dat ze meer wensten dan de dading. Ik heb aan iedereen hetzelfde antwoord gegeven, namelijk dat we bereid zijn meer te doen voor de psychologische ondersteuning, maar dat we vragen te wachten op wat er uit deze parlementaire commissie zal komen. Of er hier iets anders uit komt of niet, dat heb ik inderdaad geantwoord, maar ik denk dat dat het meest correcte antwoord was. Kan er hier iets anders gebeuren? Zo ja, dan zit men in een ander scenario. Zo niet, nee.

Toen ik daarnet zei dat ik op 1 september iets wil oprichten in Antwerpen, is het de bedoeling die mensen gestructureerd te kunnen ontvangen en na te gaan of we iemand moeten doorverwijzen. Stel nu dat die man opnieuw naar een woning vraagt, dan kan die worden opgenomen en dan kunnen wij via sociale contacten doorverwijzen naar een gemeentebestuur. Of als iemand met een therapeutische vraag komt, dat we dat kunnen inschatten.

Ik wil me ook niet wegstoppen achter het ritme van deze parlementaire commissie. Jullie staan voor verkiezingen. Dan moeten meerderheid en minderheid worden gevormd. De kerk heeft een langzame molen – en dan stop ik met mijn zin –, maar ik wil ook niet wachten tot dat werk klaar is. Daarom stel ik voor om vanaf 1 september iets te doen in mijn eigen huis voor mensen die met bijkomende vragen zitten.

De voorzitter: U zei daarstraks dat de dading juridisch gezien vaststaat. In een van de vorige commissievergaderingen zei een dame dat de daarin toegekende vergoedingen symbolisch waren. Daaruit zou men kunnen afleiden dat de dading betrekking heeft op de symbolische vergoeding, de erkenning, en niet de werkelijke schade die iemand heeft geleden. Men heeft op dat ogenblik er ook niet altijd bij stilgestaan om die werkelijke schade aan te tonen. Daarom leeft bij velen het idee dat er in die optiek ook in die dossiers meer mogelijk is, zonder dat die dadingen betreffende die symbolische schadevergoedingen opengetrokken moeten worden.

Die vraag ligt alleszins op het bord van deze commissie. We hebben immers geleerd dat men na die eerste tegemoetkoming gaandeweg in het leven ontdekte dat de geleden schade veel groter is. Die is ook niet in cijfers te vatten, zoals we allemaal wel weten. De uitgekeerde bedragen, ook

al waren deze vastgelegd, volstonden niet om de therapiekosten te betalen. Ik zou het ruimer willen bekijken dan strikt juridisch de dading alleen. In de vergadering over de arbitragecommissie werd immers duidelijk gezegd dat het eerder om een symbolisch bedrag ging.

Bruno Spriet: Eerst en vooral is het leed van de slachtoffers verschrikkelijk. Ik ben het op dat vlak volledig met u eens, mijnheer Segers. Van iedereen hier ben ik waarschijnlijk diegene die er de minste getuigenissen van beluisterd heeft. Die verhalen zijn verschrikkelijk en het levenslange leed is onherstelbaar. Wij worden daar stil van en wij worstelen daarmee.

Daarnet hebben we gesproken over het onderscheid tussen dat zorgpad en het juridische pad. Het opzet van de arbitrage was niet reële schadevergoedingen. Ik moet u eraan herinneren dat de kerk als instelling ook niet de dader is. Wij nemen de morele verantwoordelijkheid op als instelling. Daarbij hebben experts die bedragen afgestemd op de bedragen die door Justitie voor morele schadevergoeding worden uitbetaald.

Een morele schadevergoeding is een symbolische erkenning en is onvoldoende om de reële kosten te dekken. Niemand stelt dat ter discussie. Wij proberen voor een stuk te zeggen dat wij met deze discussie over de reële schadevergoeding weer in een juridische discussie zitten. U vraagt dat wij rechter en partij zijn door meer te doen. Dat is een lastige vraag. Wij vragen dat er door de wetgevende macht systemen worden uitgedacht die bepalen welke schadevergoedingen gepast zijn als een dader wordt veroordeeld. Er moet een gelijke behandeling zijn, voor en na verjaring, binnen en buiten de kerk. U stelt juridische vragen en daar krijgt u ook een juridisch antwoord op. Dat neemt niets weg van het leed van de slachtoffers, waarnaar wij met heel veel respect en begrip kijken, maar wij leven wel in een rechtsstaat. Daarnaast moet worden nagedacht over zorg en herstel voor de slachtoffers.

De **voorzitter:** Met dien verstande dat in het verleden de verjaring er vaak is gekomen omdat er jaren werd weggekeken door veel mensen en veel actoren. Dat weet u.

Collega's, zijn er nog andere vragen of andere debatten? Mijnheer Segers, u hebt nog een vraag?

Ben Segers (Vooruit): Ik heb een vraag voor u, mevrouw de voorzitter. Er wordt heel vaak naar elkaar en naar Rome doorverwezen. Ik hoop eerlijk gezegd – u zult dat wellicht naïef vinden – dat de paus bij zijn bezoek aan ons land ook naar de opvolgingscommissie van deze commissie komt. Ik

vind dat eigenlijk maar heel normaal. In afwachting daarvan herhaal ik mijn vraag om de nuntius uit te nodigen.

De **voorzitter:** Wij hebben die vraag al genoteerd. Het is niet zo evident, mijnheer Segers, maar wij hebben uw vraag al genoteerd.

Zijn er nog andere vragen?

Sophie Rohonyi (DéFI): Pour ce qui est de la question de l'aide médicale et psychologique que vous souhaitez mettre en place au bénéfice des victimes, on avait abordé cette question avec M. Spriet ce lundi. Je me posais la question du recrutement des psychologues, parce que M. Spriet nous expliquait que ces psychologues ne faisaient pas nécessairement partie de l'Église, ce qui implique que certains en font partie. Cela pose donc la question de leur indépendance, leur neutralité ou de leur absence de neutralité.

Je me pose donc la question de savoir comment cette assistance psychologique est dispensée dans le cas où cette neutralité n'existe pas, alors qu'elle peut justement permettre à des victimes de libérer leur parole de manière beaucoup plus facile et directe dans ce cadre-là. En outre, en attendant les points de contact extérieurs et neutres que vous appelez, comment cela se passe-t-il concrètement?

Même chose pour ce qui concerne un autre volet que vous avez abordé, mais qui concerne aussi la dimension psychologique. Vous avez insisté sur la nécessité d'analyser la maturité psychologique des prêtres, que le problème ne venait pas nécessairement du célibat, mais que ce qui était vraiment important, c'était de pouvoir voir si les personnes étaient aptes à pouvoir le respecter, sans dérives qui pourraient s'en observer. Là aussi, je me pose la question de savoir comment ce travail est réalisé concrètement.

Luc Terlinden: On a abordé à l'instant avec la question de M. Koen Geens cette question des psychologues, et du défi que cela pose. C'est pour cela que nous plaçons aussi pour une approche neutre, en laissant évidemment le choix à la victime du thérapeute. Je pense qu'il faut travailler à cela. Mais que les thérapeutes catholiques se mettent aussi à la disposition... Enfin, ils sont membres, ils font partie de notre société, comme tout le monde. Ici, je crois que c'est surtout leurs compétences qui comptent.

Cela plaide de nouveau pour avoir aussi des structures neutres, dans lesquelles on peut guider les victimes. Qu'il n'y ait pas seulement des initiatives internes à l'Église.

Pour ce qui est de la maturité, je pense que vous avez abordé cette question aussi lundi dernier avec la prévention et la question des séminaires. C'est le travail qui est fait maintenant, notamment avec l'apport de psychologues, dans tout le processus de formation, qu'on doit sûrement renforcer encore. Il faut pouvoir mettre ces jeunes en formation dans des conditions où ils peuvent se déployer, où leur personnalité peut s'affirmer, mais aussi où l'on peut mieux discerner parfois certains problèmes.

Il y a là une question structurelle. Il y a trente ou quarante ans, le modèle des séminaires, c'était des espèces de collèges, des grandes institutions où chacun pouvait un peu se fondre dans la masse. Aujourd'hui, la masse n'existe plus, mais il y a toujours un danger qu'on se montre toujours un peu obéissant et bien sage et qu'on ne révèle pas, en fait, sa personnalité.

Ça, ce sont des enjeux. On a encore parlé avec les évêques francophones hier à Tournai de la question du séminaire; il faut accentuer encore plus la dimension humaine de la formation. Moi-même, personnellement, je plaide notamment pour que les interventions de professionnels soient encore plus accentuées. Mais il y a cela, et puis il y a tous les autres acteurs pastoraux.

Il y a donc aussi un travail continu à faire d'accompagnement, de prévention sur le terrain également. Des prêtres qui arrivent aussi de l'étranger. On doit être attentifs à cela. Il y a ceux qu'on forme ici, mais aujourd'hui la majorité de nos prêtres sont formés à l'étranger. On doit être de plus en plus vigilants à ce niveau-là.

Greet Daems (PVDA-PTB): Mevrouw de voorzitter, het onderdeel 'daderopvolging' staat bij mij nog open. De Interdiocesane Commissie stelde in 2019 de vraag of er op een systematische wijze is nagegaan of voormalige daders niet meer in functies of situaties zijn aangesteld of vieringen voorgaan die tot kwetsuren en ergernis van mensen kunnen leiden. Bestaat er een schriftelijke neerslag van de afspraken daarover?

Die formulering "die tot kwetsuren van mensen kan leiden" is wat vreemd. Het lijkt me toch veel belangrijker dat wordt verhinderd dat kinderen nog geweld kan worden aangedaan. Ik zal een aantal fragmenten uit die rapporten voorlezen.

"Voormalige daders zijn aangesproken en schriftelijk op de hoogte gesteld van het feit dat ze geen pastorale activiteiten meer mogen ontwikkelen met jongeren, maar ook wordt hen duidelijk gevraagd geen publieke pastorale

functies meer uit te oefenen. Dat wordt ook zorgvuldig opgevolgd. Schriftelijke neerslag hiervan moet in sommige gevallen nog gebeuren."

"Een van de misbruikers is een norbertijnenabdij binnengegaan en heeft plechtig zijn geloften afgelegd. Meer kan ik niet doen. Ondanks mijn verzoeken ben ik er nooit achter gekomen of de abt actie heeft ondernomen."

"Bij de Broeders van de Christelijke Scholen is er geen schriftelijke neerslag van de daaromtrent gemaakte afspraken."

Bij de salesianen wordt er als volgt over Luk Delft gerapporteerd:

"Een medebroeder werd in 2012 door Justitie veroordeeld voor grensoverschrijdend gedrag in 2001. Hier volgen we de beschikkingen uit het vonnis en ordewoorden en de adviezen van de justitieassistent en de medewerkers van het forensisch psychiatrisch centrum waar de betrokkene in behandeling is."

Alle citaten zijn afkomstig uit die rapporten.

Ik vraag me af of bijvoorbeeld het geval van Luk Delft een uitzondering is. Of is dat de grondigheid waarmee die controle gebeurt? Is dat de doortastendheid waarmee wordt opgetreden? De meldingen worden nu dus opgevolgd door gedreven, eerlijke vrijwilligers. Bent u gekant tegen een verdere professionalisering daarvan en de oprichting van een externe taskforce waarbij de meldingen binnenkomen en die dan ook toegang krijgt tot uw archieven, contact kan opnemen met de dader en zijn geschiedenis kan uitpluizen?

We lezen in de brochure van de opvanghuizen: "De bisschop of de overste deelt aan de opvangpunten mee welk gevolg er aan de melding werd gegeven." Ik heb dat niet in de rapporten van de opvangpunten teruggevonden. Of heb ik daarover gelezen? Zijn er nog andere documenten dan die verslagen van de opvangpunten? Men verwijst naar de jaarlijkse verslagen van de Interdiocesane Commissie. Waar kunnen we die consulteren? Staat daar informatie in over wat er tegenover de daders werd ondernomen?

Dat is nog een pakket aan vragen, waarop ik graag een antwoord kreeg.

Johan Bonny: Dat is een belangrijk pakket, waaraan ik nog graag elementen toevoeg die nog niet gezegd zijn.

Voor de overgrote meerderheid gaat het om overleden daders. Dan zijn er nog een aantal

negentigers die in een woon-zorgcentrum zitten. Het aantal daders dat nog leeft of nog iets kan doen, betreft een kleiner segment. Daar moet dan geoordeeld worden wat kan en niet kan. Eerst moet duidelijk zijn dat wie ooit met misbruik van kinderen bezig is geweest nergens meer kan worden ingezet. Dat moet duidelijk zijn. De gevallen die betrokken zijn bij het seksueel misbruik van minderjarigen kunnen nergens meer worden ingezet. Als we nu nog iemand zouden vinden, dan moet die eruit. Dat is heel duidelijk. Er mag niemand meer zitten, ergens in de pastorale, al of niet op de lijst van Justitie, die met misbruik van minderjarigen is bezig geweest.

Dan zijn er een aantal gevallen bij Justitie of in de zorgsector waar de vraag is: was het met minderjarigen, was het erg, was het minder erg, kan die nog iets? Zoals de aartsbisschop heeft gezegd, is het heel moeilijk voor een bisschop om daarover zelf keurig en netjes te oordelen. Daarom hebben wij een jaar of tien geleden al een raad van toezicht opgericht, vanuit de kerk, waar elke bisschop en overste een te evalueren dossier ter beoordeling kan voorleggen. De gemakkelijkste dossiers zijn zwart of wit. Deze raad heeft een Vlaamse en een Waalse afdeling. Ik geef eerlijk toe dat het aanvankelijk onze bedoeling was om dat instrument verplicht te maken. Al wie een te beoordelen dossier heeft, moet het daar voorleggen.

Sommigen zeggen dat ze die competentie zelf in huis hebben, dat zij genoeg verantwoordelijkheidsgevoel en competentie hebben om dat zelf te doen. Er bestaat een raad van toezicht voor die dossiers. Alle mogelijke twijfelgevallen heb ik aan die raad voorgelegd en ik volg het advies van de raad duidelijk op.

Aan de minister van Justitie heb ik enkele maanden geleden overigens gezegd dat ik ook voorstander ben van een raad van toezicht buiten de kerk. Maak ergens in Vlaanderen een niet-kerkelijke raad van toezicht voor alle verantwoordelijken die te maken hebben met personeelsleden of medewerkers en zich afvragen wat zij met die medewerkers moeten bij twijfel tussen ja en nee. Bij een nee legt de betrokkene de zaak misschien voor aan de arbeidsrechtbank, bij een ja luidt het verwijt misschien dat men te veel risico's neemt. Het gaat erom dat een instrument buiten de kerk moet bestaan waaraan verantwoordelijken, ook wij, dossiers kunnen voorleggen waarover geoordeeld moet worden, zodat dat oordeel uitbesteed kan worden. In oordelen zit namelijk een justitieel element en ook een hulpverleningsaspect en het heeft ook met arbeidsrecht te maken. Ik stel dus voor om samen te werken inzake het toezicht voor wie met dergelijke dossiers zit. Een

gezamenlijke toezichtraad kan transparanter zijn en laadt minder verdenking van onzorgvuldigheid op ons. Voor mijn part mag daaraan zelfs een verplichting gekoppeld worden.

Enigszins contrasterend met wat in die eerste zittingen gezegd is, moet wie met misbruik te maken heeft gehad, er nu wel uit zijn. Ik ga niet in op losse aantijgingen, ik verwacht wel dat een dossier voorgelegd wordt. Op basis van het dossier moet geoordeeld kunnen worden, maar desgevallend moet weliswaar duidelijk zijn over wie het gaat. Veronderstel dat een dossier naar boven komt van iemand die men niet vertrouwt, dan hoeft dat dossier zelfs niet aan mij voorgelegd te worden, maar kan dat rechtstreeks naar die raad van toezicht. Ik zal vervolgens uitvoeren wat de raad suggereert.

Ik weet niet of ik daarmee al uw punten omvat, maar de vraag naar wat moet gebeuren met daders is terecht. Dat brengt een beleidsmoeilijkheid mee. We hebben een zorgvuldigheid ingebouwd, maar dat is nog altijd een binnenkerkelijke zorgvuldigheid. Als dat buiten de kerk kan worden ingesteld, als die competentie kan worden verzameld, ben ik daarvan voorstander. Het is mij bekend dat de minister van Justitie de scheiding van kerk en staat als tegenargument inbrengt. Ik heb er echter geen belang bij om iemand canoniek tot pastoor te benoemen als die persoon daartoe door de burgerlijke samenleving niet waardig wordt geacht. Die grens is voor mij duidelijk. Het moet dan natuurlijk gaan over zedenfeiten. Als het daarover gaat, heb ik er geen enkel belang bij om niet te doen wat de samenleving mij aanbeveelt.

Guy Harpigny: Je partage tout à fait l'avis de Mgr Bonny. Je trouve que, depuis 2010, c'est le point le plus faible: que fait-on avec les gens qui ont fauté? On a parlé de thérapie pour les victimes; mais, pour ceux qui ont fauté, qui ont été jugés et condamnés, que fait-on? Nous avons beaucoup de lacunes en ce domaine. Nous avons mis sur pied le conseil de supervision à la suite d'une affaire dans laquelle un prêtre qui avait purgé sa peine avait été nommé à Middelkerke. Donc, nous sommes déjà passés à la Commission de suivi pour cela.

Néanmoins, je crois qu'il faut encore inventer beaucoup de choses. Et vous avez raison: il y a un suivi, mais pas seulement de la justice, qu'il faut aussi mettre sur pied, mais aussi un suivi qui se demande si ces personnes ont encore le droit d'exercer. Si elles ne l'ont plus, je ne dis pas qu'il faut inventer un droit, mais il faut justifier juridiquement le fait qu'on les mette dehors. Donc, l'évêque n'a pas le droit de faire cela; il peut enlever les états de traitement, mais mettre dehors au

niveau civil – comme il dit, ce n'est pas parce que l'autorité civile dit que celui-là ne peut plus être curé dans une paroisse, pour des faits de mœurs évidemment. Donc, il faut vraiment trouver quelque chose qui nous aide.

Bruno Spriet: Soms, ook in de voorbije tien jaar, was er een spagaat tussen het oordeel van Justitie en de probatiecommissie, het oordeel van forensische psychiaters en het oordeel van de maatschappij. In het geval van Middelkerke dat werd genoemd, was er goedkeuring van de probatiecommissie en goedkeuring van een forensisch psychiater, maar discussie over wat die man nog wel en niet kan doen. U noemt de heer Delft. De salesianen komen nog en zij zullen daar meer toelichting over geven. Ik begrijp dat er ook daar toestemming was van Justitie. Daar is toch opnieuw een vraag tussen zorg voor ouders in dit geval en Justitie. De kerk heeft daar niet altijd goed gehandeld of niet altijd wijs gehandeld. We zitten daar echter wel met die dubbelheid.

Greet Daems (PVDA-PTB): Kunnen bisschoppen bijvoorbeeld iemand van de loonlijst laten schrappen?

Johan Bonny: Het volgende geldt voor alle erediensten en ook de vrijzinnigheid. Het hoofd van de kerk of van de levensbeschouwing zet op de lijst en haalt van de lijst. Alleen blijft die man burger van dit land. Als hij vindt dat hij ten onrechte van de lijst gehaald wordt, kan hij een proces aanspannen. Er moet nog altijd voldoende motivering zijn. Preventief kan iemand altijd onmiddellijk van de lijst worden gehaald. Stel dat er dan een volledige vrijspraak komt, zoals er zaken zijn, maar de bisschop blijft het vreemd dossier vinden en wil de persoon niet opnieuw op de loonlijst zetten of geen benoeming geven in een parochie, en de persoon gaat naar de arbeidsrechtbank, en baseert hij zich op de beslissing van de vorige rechtbank die hem niet schuldig heeft verklaard.

Met de vorige minister van Justitie is hier ook over gesproken. Als er tegen iemand een gerechtelijke zaak loopt, moet hij dan zijn volle wedde krijgen of een wedde min 20 of 30 %? Er bestaat voor de ambtenaren, blijkt het, zoiets als een gereduceerd loon in de tijd dat het gerechtelijk dossier loopt. Toen hebben wij meteen gezegd aan de minister dat als hij die regeling wilde veralgemenen, ook voor de bedienaars van de eredienst die onder Justitie zitten, dat voor ons geen probleem was.

Eigenlijk is het in dat statuut van ambtenaar niet zo dat de betrokkene zomaar van de weddeschaal kan worden gehaald omdat er een gerechtelijk dossier is dat bij Justitie ligt en nog niet is uitgesproken. Er kan een schijf van het loon van

worden weggehaald. Daarmee zouden wij voor onze sector akkoord gaan. Dat is echter het legale niveau. Degene die zich benadeelde partij voelt, kan dan evenwel altijd naar de rechtbank stappen.

De bisschop van Namen heeft bijvoorbeeld ooit een proces verloren voor de arbeidsrechtbank omdat hij een priester wegens zedenfeiten van de loonlijst had gehaald. De betrokkene is naar Justitie gestapt en heeft tegen de bisschop in gelijk gekregen. De bisschop heeft hem opnieuw op de loonlijst moeten plaatsen.

Ik vat het goed samen. Dat was nog in uw tijd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, mijnheer Bonny, ik zit nog met een vraag en ik vraag mij af wanneer ik ze kon stellen tijdens onze werkzaamheden. Ik meen dat ik ze vandaag kan stellen. Het betreft een vraag over het canoniek recht.

U zult begrijpen dat het canoniek recht niet iets is wat wij heel goed kennen. Zelfs professor Geens kent dat niet heel goed. Ik mag echter niet in zijn naam spreken.

Echter, bij de voorbereiding van de commissie heb ik kennisgenomen van twee bepalingen die ik niet kende, namelijk de artikelen 489 en 490 van het canoniek recht. Ik zal ze, indien u ze niet uit het hoofd kent, toelichten.

Johan Bonny: Ik ken ze niet uit het hoofd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ze gaan over de geheime archieven.

Artikel 489 bepaalt dat er in de diocesane curie ook een geheim archief dient te zijn of ten minste in het gewone archief een kast of kist, geheel dicht en afgesloten, die niet van de plaats kan worden verwijderd. Daarin dienen met de grootste voorzorgen documenten te worden bewaard die geheim moeten worden gehouden.

Paragraaf 2 bepaalt dat elk jaar documenten betreffende strafzaken op het gebied van de zeden waarvan de beklaagden overleden zijn of die sinds tien jaar door een veroordelende uitspraak zijn gesloten, dienen te worden vernietigd, behoudens een korte samenvatting van het feit met de tekst van de definitieve uitspraak.

Mijnheer Bonny, monsieur Harpigny, mijnheer Terlinden, mijn vraag is de volgende.

Hebt u ook een dergelijk geheim archief? Wat zit daar precies in? Kunt u daar iets meer over vertellen? Dat is immers iets bijzonders voor ons.

Johan Bonny: Mijnheer Van Hecke, ik kan er allerlei zaken over vertellen.

Ten eerste, u hebt het over het *archivio segreto* in het Italiaans en ook in het Vaticaan. In de kerk en in vele instellingen zijn er twee soorten archieven. Er zijn enerzijds de courante, administratieve archieven, die documenten en kopieën bevatten van alle beleidsdocumenten en alle parochies. Zij kunnen gewoon worden geconsulteerd. Men heeft dan beslist om die persoonsgebonden materies achter slot en grendel te steken in een kast. Men kan daar nu natuurlijk allemaal negatieve argumenten voor vinden, maar er zat daar ook een positieve bedoeling achter, namelijk dat de nieuwe bisschop aan dat materiaal moet kunnen. Niet iedereen moet daaraan kunnen, maar bisschoppen en aartsbisschoppen wisselen soms snel. Ik ben al aan mijn vierde aartsbisschop sinds ik bisschop ben geworden. Dat gaat snel in Mechelen. Men moet er dus voor zorgen dat er een plek is waar wie nieuw is die dossiers kan vinden om daarmee aan de slag te gaan. Men kan zeggen dat men dit doet om ze te verstoppen. De bedoeling is om ze aan het gewone archiefonderzoek te onttrekken, maar men moet ze wel hebben om er verder mee te kunnen werken. Er zat bijna niets in mijn kast. Ik heb destijds in de parlementaire commissie letterlijk gezegd dat er in mijn kast zeven dossiers zaten. Ze zijn allemaal meegenomen door het gerecht dat daarin niets heeft gevonden wat nog niet voor het gerecht was gekomen.

Mijn punt als bisschop is dat er veel te veel niét in die kast zit. Ik ben een West-Vlaming die in Antwerpen is toegekomen. Ik had 11 jaar in Rome gewerkt en ik kwam in Antwerpen toe als een illustere onbekende. Wie wil zwijgen, kan dat perfect doen, want ik kende daar niemand, terwijl het net de bedoeling is dat een bisschop weet over welke gevoelige materies hij moet waken.

Niemand heeft de dossiers verstopt. Het waren allemaal nieuwe slachtoffers. Ik moest toen aan een vicaris vragen of hij zich nog iets van 20 jaar geleden herinnerde over iemand en dan kreeg ik te horen dat het iemand was die men regelmatig had moeten verzetten. Had men die informatie toen maar in dat archief gestoken. Ik pleit niet voor geheime archieven, maar er zat wel een positieve bedoeling achter wat men toen deed.

Ten tweede, in die zeven dossiers die toen in mijn kast zaten, zat bijna niets van Justitie, want wij mochten die informatie niet hebben. De regel was toen dat alleen het slachtoffer en de veroordeelde het dossier van Justitie kregen. Gelukkig heeft de vorige parlementaire commissie ervoor gezorgd

dat wij als tuchtoverheid het dossier kunnen vragen van een persoon over wie we moeten oordelen wat wel nog kan en wat niet. Dat was een van de positieve resultaten van die commissie. Nu krijg ik dat. Voor Antwerpen krijg ik van de procureur of wie dat ook is, heel correct dat dossier, dat ook kan dienen, indien nodig, om een dossier voor Rome op te maken. Dat zit er nu gelukkig wel in en dat blijft erin.

Ten derde, er werd gevraagd hoe geheim dat is. Daar is niets geheims meer aan. Wat erin zat, is allemaal meegenomen en over wat er is bij gekomen, hebben wij beslist dat dat vertrouwelijke materie blijft, maar dat wij die ergens moeten groeperen. Ik heb daarnet al gezegd dat wij bekijken om dossiers op één plek te bewaren, zodat onze opvolgers er toegang toe hebben, zodat zij wel kunnen zien of een bepaalde priester of pater een voorgeschiedenis heeft. Daar kan eventueel wetenschappelijk onderzoek gebeuren, maar niet elke journalist van elke krant is een wetenschapper, dus men moet ook bekijken wat dat wetenschappelijk onderzoek is en door wie het gebeurt. De dossiers blijven dus systematisch verzameld op een gekende plek en met een gekend controlemechanisme dat aangeeft wie er wat mee doet, want dat moet men kunnen verzekeren. Als dat de invulling zou zijn van een geheim archief, is dat, van de goede kant bekeken, iets om aan te werken, maar ik heb dus ... U mag gerust komen kijken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Nee, ik was gewoon heel nieuwsgierig naar wat daar wel in zit, als men spreekt over geheime dossiers. Ik begrijp uit uw antwoord dat, als er een dossier over een zedenzaak is – laten wij het zo zeggen –, dat dossier in het geheim archief terecht komt.

Johan Bonny: Ja.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): In sommige bisdommen zal dat dus een vrij grote kluis zijn geweest.

Johan Bonny: Neen. U zegt terecht dat dat voor mijn bisdom ... U kent van die metalen classeurs uit de Stalinjaren. Daar zat één lade in, maar die kast is veel groter geworden. Ik zit nu met tientallen en tientallen dossiers. Die zijn bijna allemaal verjaard, maar alles hebben wij netjes bijgehouden. Elk papier van elk dossier is bijgehouden en nu ligt die grotere stapel in een veel grotere kast, maar wat verder daarmee? Dat is een punt dat wij nog niet ...

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): U haalde het even aan. Toen wij het hadden over de dossiers van het aartsbisdom die in beslag zijn genomen en

teruggestuurd werden, zei de heer Spriet dat alles geweten is, omdat men ook huiszoekingen heeft gedaan in elk van de bisdommen. Werd bij de huiszoekingen in de bisdommen telkens ook het geheim archief meegenomen of was dat zo geheim dat het verstopt was en dat de speurders het niet hebben gevonden? Heeft men in elk van de bisdommen het geheim archief kunnen raadplegen en meenemen?

Johan Bonny: U wilt de kerk boeiender maken dan ze is. Ik was me nog aan het wassen om zeven uur 's ochtends toen de onderzoeksrechter daar was. Ik heb snel kleren aangetrokken. En dan ben ik wel een discussie aangegaan. Ik heb getoond waar de dossiers waren, maar dat hij ze alleen zou meekrijgen als ik een kopie zou krijgen.

We hebben daar een uur over gediscussieerd. Mijn argument was het volgende: als alle papieren meegenomen worden, ook van de nieuwe dossiers, en ik kan niks voor de slachtoffers meer doen, dan wens ik op zijn minst een kopie.

Ik heb uiteindelijk een kopie behouden om verder te kunnen werken en de originelen zijn meegenomen. Zo is het bij mij gelopen.

Guy Harpigny: Chez moi c'était très agréable. J'étais habillé, il était 08 h 00 du matin, et le procureur du Roi, qui était une dame, avait bien arrangé les choses avec celui qui faisait la perquisition. Cela devait être terminé à 11 h 15 parce qu'il y avait quelque chose d'officiel après. Donc on a pris toutes les archives des personnes qui se trouvaient dans ce qu'on appelle le tribunal ecclésiastique, donc "l'officialité" est le terme technique et chez le vicaire général. Tout ce qui concernait les personnes et chez moi, dans mon bureau à moi. Cela a été très simple. Ils ont pris un sac poubelle énorme qui ne m'est jamais revenu. J'ai demandé: "Quand est-ce que cela reviendra?" "Dans six mois." Mais voilà, cela fait quelques années.

Depuis lors, pour reprendre la question d'avant la perquisition, nous avons... Quand je suis arrivé comme évêque en 2003, toutes les archives concernant les personnes avaient disparu. Je n'étais pas content. Donc, comme Johan Bonny, j'ai dû demander, quand il y avait un problème pour un prêtre: "Est-ce que quelqu'un a jamais su quelque chose?" Alors on allait voir les rapports du Conseil épiscopal et c'était le secrétaire du Conseil épiscopal qui était en même temps chancelier. J'avais une feuille avec quatre titres, des sujets dont on traitait.

Depuis lors, nous faisons un compte rendu complet en sachant que cela peut être pris par la

perquisition. Donc nous faisons vraiment attention à tout mettre, ce qui doit être mis, et aussi, pour mon successeur, parce que sinon, on ne sait pas...

L'archevêque de Cambrai, le nouveau, enfin, qui est là depuis quelques années, s'étonnait que certains prêtres n'avaient pas été nommés à des postes supérieurs. Et alors quelqu'un disait: "Oui, mais il y a eu quelque chose". Où est-ce écrit? Nulle part. Donc voilà. Je crois que là aussi, au niveau du droit canonique, vous avez bien fait de le citer, il faut être très clair. Ce sont des choses secrètes si l'on peut dire. Il ne faut pas les mettre dans les revues, mais s'il y a un problème il faut qu'on sache ce qui s'est passé, y compris la Justice, qui doit pouvoir mettre la main dessus. Ce n'est pas pour nous ennuyer mais pour nous aider à ce que les choses se passent très bien. Oui, il faut plaider pour que l'on respecte cela.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Bonny, zijn dat enkel dossiers van diocesane priesters?

Johan Bonny: Mijnheer Van Hecke, hoe langer we praten ...

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Bonny, het is boeiend.

Johan Bonny: Mijnheer Van Hecke, ik wil twee zaken daarover vermelden. Het betreft een bisdom van de diocesane priesters, maar het is ook mogelijk dat een pater moest worden verwijderd die in een parochie werkte. Men kan maar in een parochie werken met een benoeming door een bisschop.

Ik geef een heel concreet voorbeeld. Pater Jan Van Dael is in deze commissie al dikwijls genoemd. Hij was een pater die ooit in Antwerpen heeft gewerkt. Toen ik bisschop van Antwerpen werd, verbleef hij al in Brazilië. Een fragment van zijn dossier is een van die zeven waarover ik spreek, omdat hij ooit was moeten vertrekken uit Antwerpen. Wij houden de religieuzen niet systematisch bij, want er zijn trappisten, norbertijnen, benedictijnen. Er kan evenwel een dossier zijn van een pater in de mate dat hij in een bepaalde functie door de bisschop was aangesteld en uit die functie moest worden verwijderd. Het ging dus onder anderen over een paar paters, maar niet omdat ze pater waren.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Bonny, past u nog altijd de bepaling toe dat een dossier tien jaar na de veroordeling moet worden vernietigd?

Ik wil u geen tips geven om ze te vernietigen.

Johan Bonny: Mijnheer Van Hecke, ik spreek weer voor mezelf, maar mijn punt is geweest dat elk blad wordt bijgehouden, of dat nu à charge of à décharge zou kunnen zijn. Er wordt niets verwijderd. In het e-mailtijdperk druk ik mijn e-mails af. Ik vraag ook dat medewerkers de informatie in een beslissing of een communicatie bijhouden. Nu geldt het principe dat niets wordt verwijderd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Bonny, dank u wel voor de verheldering.

Valerie Van Peel (N-VA): Ik wil nog iets zeggen over hoe ik zelf de discussie ben begonnen. Ik heb het trouwens ook al gezegd tegen vorige sprekers. Ik ben het met u eens dat het niet altijd even genuanceerd wordt weergegeven als dat het hier gebeurt.

Het is niet zo dat ik niet geloof in de goede intenties van vele van de mensen die hier gepasseerd zijn, van de nieuwe generatie bisschoppen, ook van u. Ik geloof daar grotendeels wel in, als ik heel eerlijk mag zijn. Voor wat het waard is, want het gaat niet over wat ik geloof, maar ik wil het u toch even meegeven. Ik blijf alleen het gevoel hebben bij het instituut – en soms vind ik dat u die fout ook maakt – dat de toon, de intonatie, het begrip, hoe ermee om te gaan, nog veel te vaak ontbreekt.

Ik wil u een raad geven. Mijnheer Bonny, ik heb u al heel goed weten communiceren en ik heb u al heel slecht weten communiceren. En eigenlijk is die lijn heel duidelijk te trekken. Stop net voor de 'maar'. Dat is hetgeen ik mis bij de kerk. Stop voor de 'maar'. Als de paus iets zegt over dit thema, spreekt hij alleen over de daders. Hij zegt nooit iets over zijn instelling, het gaat steeds over de daders, die satan op bezoek hebben gehad. Hij zoekt steeds een uitvlucht.

Mijnheer Terlinden, u was goed begonnen. U noemde wel het instituut. U zei dat het instituut fouten heeft gemaakt en dat er wel een systematiek was. Daarna komt echter steeds die 'maar': "Maar wij waren slechts deel van een maatschappij die zogezegd nog niet zo ver geëvolueerd was." Ik durf te betwijfelen of dat in 2010 nog het geval was. Als het gaat over 50 à 60 jaar geleden, wil ik het nog overwegen, maar dan nog.

Ik wil dus besluiten met een raad. Besef dat woorden en toon er ook toe doen en stop voor 'maar'. Stop daar gewoon mee en pak de eigen verantwoordelijkheid op. U spreekt immers niet alleen voor uzelf als persoon, die misschien goede bedoelingen heeft, maar u spreekt voor een instelling die grove fouten heeft gemaakt in deze dossiers, zeer grove fouten. En dat is allemaal veel

recenter dan soms wordt gezegd.

Dat vind ik belangrijk en wil ik nog meegeven.

Johan Bonny: Een boodschap moet inderdaad eerlijk en correct zijn. Ik zal proberen niet te vervolgen met 'maar'.

Het punt is: een bisschop zit in een complexe positie. Langs de ene kant moet men namelijk vaderlijk, bemoedigend en zorgend zijn, maar men moet ook een beleidsmens zijn en zijn volk meekrijgen. Dat is een complexe oefening. De ene keer zit men meer op het ene spoor en moet men bijvoorbeeld met slachtoffers spreken. Als ik echter vind dat loyale medewerkers voor hun goed werk worden afgestraft, zit ik in de andere positie. We werken hier daarenboven niet met eenvoudige dossiers, hoewel ik ze uiteraard liever eenvoudig zou maken.

De voorzitter: Ik dank u alleszins voor uw komst vandaag naar onze commissie en voor uw antwoorden. Ik wens u ook een veilige terugrit toe.

Dat wens ik u ook allemaal, collega's. Een deugddoend weekend en wij zien elkaar maandagnamiddag terug.

*La réunion de commission est levée à 17 h 10.
De commissievergadering wordt gesloten om 17.10 uur.*

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Luc Terlinden

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Johan Bonny

Lecture faite, persiste et signe,

.....
Guy Harpigny

Lecture faite, persiste et signe,

.....
Tommy Scholtes

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Bruno Spriet